

**HYPO ALPE ADRIA-BANK AD,
PODGORICA**

**Finansijski iskazi
za godinu završenu
31. decembra 2014. godine i
Izvještaj nezavisnog revizora**

KPMG d.o.o. Podgorica
Svetlane Kane Radević 3
81000 Podgorica
Montenegro

Tel./Fax: +382 20 201 480
E-mail: info@kpmg.me
Internet: www.kpmg.me

Izveštaj nezavisnog revizora

AKCIONARIMA

HYPO ALPE-ADRIA-BANK AD, PODGORICA

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2014. godine, bilansa uspjeha, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori, i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu finansijskih iskaza, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim iskazima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Takođe, revizija obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju finansijsko stanje Banke na dan 31. decembar 2014. godine, poslovni rezultat i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori, i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Podgorica, 31. maj 2015. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

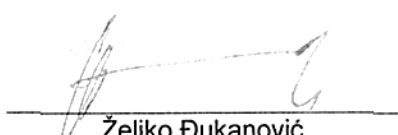

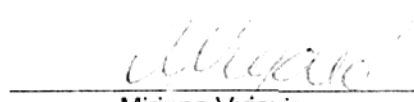
Branko Vojnović
Ovlašćeni revizor

(u 000 EUR)	Napomene	2014.	2013.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 6a	13.354	14.178
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 6b	(5.790)	(6.537)
Neto prihodi od kamata		7.564	7.641
Troškovi obezvređenja	3.5, 3.7, 7	(1.416)	(5.623)
Troškovi rezervisanja	3.5, 7	(15)	(12)
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 8a	2.482	2.573
Rashodi naknada i provizija	3.1, 8b	(1.195)	(1.153)
Neto prihodi od naknada i provizija		1.287	1.420
Neto dobiti / (gubici) od investicionih HOV	3.5, 9	51	83
Neto dobiti / (gubici) od kursnih razlika	3.2, 10	110	71
Troškovi zaposlenih	3.9, 11a	(4.106)	(4.578)
Opšti administrativni troškovi	11b	(3.649)	(4.105)
Troškovi amortizacije	3.6, 11c	(435)	(470)
Ostali rashodi	12a	(494)	(280)
Ostali prihodi	12b	416	2.409
(GUBITAK) / DOBITAK PRIJE OPOREZIVANJA		(687)	(3.444)
Porez na dobit	3.3, 13	(1.254)	82
NETO (GUBITAK) / DOBITAK		(1.941)	(3.362)

Podgorica, 28 maj 2015. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Željko Đukanović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

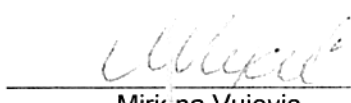

 Mirjana Vujović
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

(u 000 EUR)	Napomene	Stanje na dan 31. decembra	
		2014	2013
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 14	38.041	34.479
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 15	11.917	8.043
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 16	157.732	180.772
Investicione hartije od vrijednosti			
- raspoložive za prodaju	3.5	-	17
- koje se drže do dospelosti	3.5, 14	2.759	2.066
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.6, 17	1.484	1.652
Nematerijalna sredstva	3.6, 18	259	199
Ostala finansijska potraživanja	19a	714	712
Ostala poslovna potraživanja	3.7, 19b	11.947	11.031
Ukupna sredstva		234.853	238.971
PASIVA			
Obaveze			
Depoziti klijenata	20	122.328	108.217
Pozajmljena sredstva od banaka	3.8, 21a	47.880	76.360
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	3.8, 21b	16.493	3.652
Rezerve	3.5, 3.9, 22	165	288
Ostale obaveze	23	2.636	3.162
Ukupne obaveze		189.502	191.679
Kapital			
Akcijski kapital	3.11, 25	117.000	117.000
Gubitak iz prethodnih godina		(30.408)	(77.046)
(Gubitak) / dobit tekuće godine		(1.941)	(3.362)
Ostale rezerve		10.700	10.700
Ukupan kapital		45.351	47.292
Ukupno pasiva		234.853	238.971
	Napomena	2014.	2013.
Vanbilansna evidencija			
	3.2, 26		
Neopozive obaveze za davanje kredita		5.759	5.848
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu		56	368
Izdate platne garancije		3.419	5.775
Izdate činidbene garancije		1.818	1.545
Ostale vrste garancija		1.276	969
Kolateral po osnovu potraživanja		314.408	314.518
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke		130	86
UKUPNO VANBILANSNA EVIDENCIJA		326.866	329.109

Podgorica, 28 maj 2015. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

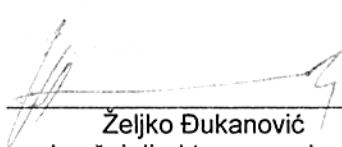

 Željko Đukanović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Mirjana Vujović
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

(u 000 EUR)	Aksijski kapital	Ostale rezerve	Neraspoređena dobit (Akumuliran gubitak)	Ukupno
Stanje, 1. januar 2013. godine	117.000	-	(77.046)	39.954
Korekcija stanja na dan 1. januara 2013. godine				
- Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu	-	10.700	-	10.700
Korigovano stanje na dan 1. januara 2013. godine	117.000	10.700	(77.046)	50.654
Gubitak tekuće godine	-	-	(3.362)	(3.362)
Stanje, 31. decembar 2013. godine	117.000	10.700	(80.408)	47.292
Gubitak tekuće godine			(1.941)	(1.941)
Stanje, 31. decembar 2014. godine	117.000	10.700	(82.349)	45.351

Podgorica, 28 maj 2015. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Željko Đukanović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Mirjana Vujović
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

(u 000 EUR)

TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI

Godina završena 31. decembra
2014. 2013.

Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	13.650	15.072
Odlivi po osnovu kamata i slični prihodi	(5.918)	(6.185)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	2.309	2.442
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(1.195)	(1.153)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(8.484)	(9.397)
Povećanje/smanjenje kredita i ostale aktive	11.991	7.554
Prilivi/odlivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	13.077	(3.760)
Plaćeni porezi	(1.845)	(184)
Ostali prilivi	386	2.988

Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz poslovnih aktivnosti

23.971

7.377

GOTOVINSKI TOKOVI IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA

Kupovina nekretnina i opreme	(349)	(163)
Državni zapisi	(643)	-

Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti investiranja

(992)

(163)

TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI

Smanjenje pozajmljenih sredstava	(15.653)	(9.533)
----------------------------------	----------	---------

Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti finansiranja

(15.653)

(9.533)

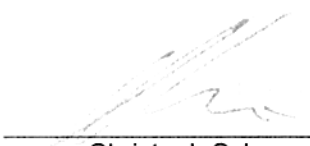
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	(110)	(52)
Neto povećanje/smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	7.436	(2.371)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	42.522	44.893

Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda

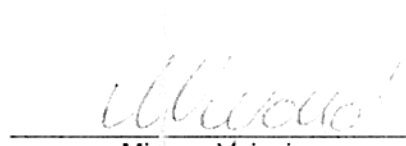
49.953

42.522

Podgorica, 28 maj 2015. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Željko Đukanović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Mirjana Vujović
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Podgorica (u daljem tekstu "Banka") osnovana je 6. decembra 2005. godine, Ugovorom o osnivanju banke, od strane Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (sa 99% učešća u vlasništvu Banke) i Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Podgorica kao akcionarsko društvo na neodređeno vrijeme, radi obavljanja bankarskih poslova.

Centralna banka Crne Gore je 29. decembra 2005. godine izdala odobrenje za rad Banke Rješenjem br. 0101-377/17-6. U skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Banka je dana 21. februara 2006. godine upisana u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici pod registracionim brojem 4 0215615/001.

Aktivnost Banke uključuje kreditne, depozitne i garancijske poslove, kao i poslove unutrašnjeg platnog prometa i poslove platnog prometa sa inostranstvom, depozitne poslove, usluge čuvanja u sefovima, izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata (kreditne kartice).

Sjedište Banke je u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinskog br. 143.

Na dan 31. decembra 2014. godine Banku čini Centrala sa sjedištem u Podgorici i ekspoziture u Podgorici, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru, Pljevljima, Kotoru i Budvi.

Na dan 31. decembra 2014. godine Banka ima 196 zaposlena radnika (31. decembra 2013. godine: 192).

Banka je članica Hypo Group Alpe Adria, sa Hypo Group Alpe Adria AG, Klagenfurt, Austrija kao matičnom bankom.

Ovi finansijski iskazi za 2014. godinu su odobreni od strane Uprave Banke dana 28. maja 2014. godine.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2014. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Johannes Proksch	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Predsjednik Odbora direktora
Zoran Vojnović	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Zamjenik Predsjednika Odbora direktora
Christoph Schoen	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Član odbora direktora
Neven Rajić	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Član odbora direktora
Milan Kojić	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Član odbora direktora

Članovi Odbora za reviziju, na dan 31. decembra 2014. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Milan Kojić	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Predsjedavajući
Bernhard Mörtl	Hypo Alpe Adria Bank International AG	Član
Ratka Glumac	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembra 2014. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Christoph Schoen	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Željko Đukanović	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Mirko Otašević	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Marija Barjaktarović	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Nemanja Boljević	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Milena Bevenja	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Mirjana Vujovic	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član
Aleksandar Borozan	Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica	Član

Na dan 31. decembra 2014. godine, Glavni izvršni direktor Hypo Alpe-Adria-Bank A.D, Podgorica, je gospodin Christoph Schoen.

Na dan 31. decembra 2014. godine, v.d. direktora Službe interne revizije Hypo Alpe-Adria-Bank A.D, Podgorica, je gospodin Damir Krnić.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

Osnovne računovodstvene politike primijenjene za sastavljanje ovih utvrđenih finansijskih iskaza navedene su u daljem tekstu. Ove politike su dosljedno primijenjene na sve prikazane godine, osim ako nije drugačije naznačeno.

2.1. Osnova za sastavljanje finansijskih iskaza

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore („Sl. list CG” br. 69/2005, 80/2008 i 30/2011), Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/2008, 44/2010 i 40/2011) i ostalim podzakonskim aktima.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG”, br. 15/2012 i 18/2013).

Sastavljanje finansijskih iskaza zahtijeva primjenu izvjesnih ključnih računovodstvenih procjena. Ono, takođe, zahtijeva da rukovodstvo koristi svoje prosuđivanje u primjeni računovodstvenih politika Banke. Oblasti koje zahtijevaju prosuđivanje većeg stepena ili veće složenosti, odnosno oblasti u kojima pretpostavke i procjene imaju materijalni značaj na finansijske iskaze objelodanjeni su u Napomeni 4.

2.2 Zvanična valuta izvještavanja

Zvanična valuta u Crnoj Gori i izvještajna valuta Banke je Euro (EUR). Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama eura.

2. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**2.3. Korišćenje procjenjivanja**

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.4. Koncept nastavka poslovanja

Finansijski iskazi Banke za 2014. godinu sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja koji podrazumijeva da će proces prodaje američkom fondu Advent International u saradnji sa Evropskom Bankom za Obnovu i Razvoj biti finalizovan tokom 2015. godine.

Dana 22. decembra 2014. godine, Advent International i Evropska banka za Obnovu i Razvoj su potpisali ugovor o preuzimanju Hypo Group Alpe Adria AG.

Odluka o novom vlasniku je doneta u skladu sa rezolucijom Evropske Komisije donetom u septembru 2013. godine. Zatvaranje prodajne transakcije predmet je odobrenja od strane Evropske Komisije i nadležnih organa, kao i ispunjenja brojnih dodatnih uslova. Grupa i pojedinačne banke aktivno rade na procesu zatvaranja transakcije. Predviđeno je da se transakcija prodaje okonča do kraja juna 2015. godine.

Do kraja marta 2014. godine, većinski vlasnik Banke je bila Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt.

Dana 27. marta 2014. godine u Centralnom registru Privrednog suda Crne Gore izvršen je prenos akcija izdavaoca Hypo Alpe-Adria-Bank a.d. Podgorica sa računa društva Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt na račun sticaoca Hypo SEE Holding AG Klagenfurt, matični broj FN 350921, Alpen-Adria-Platz 1, Klagenfurt.

Dana 30. oktobra 2014. godine Hypo SEE Holding AG promenio je naziv u Hypo Group Alpe Adria AG (u daljem tekstu "HGAA").

Hypo Alpe-Adria-Bank International AG podeljena na holding Hypo banaka koje posluju u jugoistočnoj Evropi i na deo pod nazivom Heta Asset Resolution za koji nije planirana prodaja.

Krajem oktobra 2014. godine, HGAA je prodat FIMBAG-u i tako razdvojen od prethodnog vlasnika (Hypo Alpe-Adria-Bank International AG).

U 2014. godini Banka je poslovala u skladu sa zakonskim okvirom u Crnoj Gori.

Imajući u vidu solidnu kapitalnu bazu i stanje likvidnosti, menadžment Banke smatra da ovi finansijski iskazi mogu biti sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja koji podrazumeva nastavak redovnih poslovnih aktivnosti u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda uz primjenu efektivne kamatne stope koja se utvrđuje u trenutku početnog priznavanja finansijskog sredstva/obaveze.

Metod efektivne kamatne stope je metod kojim se računaju troškovi otplate finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza, kao i troškovi dodjeljivanja prihoda ili rashoda od kamata u određenom periodu. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kada se računa efektivna kamatna stopa, Banka procjenjuje tokove gotovine uzimajući u obzir sve ugovorene uslove finansijskog instrumenta, ali ne uzima u obzir buduće kreditne gubitke. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene ili primljene između dvije ugovorne strane koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve druge premije ili diskonte. Kamate se priznaju na vremenskoj osnovi tako da visina kamate zavisi od protoka vremena.

Banka ostvaruje prihode i rashode kamate iz poslovanja sa Centralnom bankom, domaćim i stranim bankama i pravnim i fizičkim licima.

U skladu sa internom metodologijom za praćenje kreditnog rizika, koja je u primjeni od 1. januara 2013. godine, a uskladjena je sa zahtjevima MSR 39, prihodi od kamata za obezvrijeđena potraživanja se priznaju po sljedećim pravilima:

- ne priznaje se prihod od kamate obračunat na nominalnu vrijednost obezvrijeđenog potraživanja;
- prihod od kamate od obezvrijeđenih potraživanja može poticati samo od promjene u neto sadašnjoj vrijednosti obezvrijeđenog potraživanja između dva izvještajna perioda (unwinding);
- ne priznaje se prihod od kamate na bazi novčanih plaćanja.

Prihodi po osnovu naknada za bankarske usluge i rashodi po osnovu naknada i provizija se utvrđuju u trenutku dospjeća za naplatu, odnosno kada su ostvareni.

Prihodi po osnovu naknada za odobravanje kredita se razgraničavaju u skladu sa zahtjevima MRS 18 "Prihodi" i MRS 39 "Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje", i priznaju se u bilansu stanja na strani aktive, u skladu sa Odlukom CBCG o kontnom okviru za banke.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije i akreditive koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada za uzete kredite, naknada za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknada za usluge CBCG i drugih banaka.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.2. Preračunavanje deviznih iznosa**

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna monetarnih pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti, knjiže se u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2014. i 2013. godine bili su:

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
USD	1,2160	1,3783
CHF	1,2028	1,2259
GBP	0,7823	0,8364

3.3. Porezi i doprinosi***Porez na dobit******Tekući porez na dobit***

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica (Sl. list RCG br. 65/01, 12/02, 80/04, Sl. list CG br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12 i 61/13). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica (članovi 8. i 9. za usklađivanje prihoda i članovi od 10. do 20. za usklađivanje rashoda).

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porezi

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Porezi i doprinosi (nastavak)

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja Banke uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima. Obaveze za ove poreze su iskazane na poziciji Obaveze za poreze u ostaloj pasivi, a u okviru Napomene 23.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U izvještaju o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju gotovina, sredstva kod Centralne banke Crne Gore i sredstva na računima kod drugih banaka.

Struktura gotovine i gotovinskih ekvivalenata prikazana je u Napomeni 14.

Obavezna rezerva

Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke (Sl. list CG, br. 35/11, 22/12, 61/12, 57/13 i 52/14) propisana je obaveza banaka da vrše izdvajanje obavezne rezerve na račun kod Centralne banke. U skladu sa ovom odlukom, obavezna rezerva se obračunava primjenom stope od:

- 9,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 8,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, odnosno 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 9,5%.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Banka može do 25% obavezne rezerve držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora.

Izuzetno, do 31. decembra 2014. godine:

- Banka može do 30% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora ročnosti do 182 dana;
- banka može do 13% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora ročnosti do 91 dan.

U ovom slučaju, Centralna banka plaća Banci mjesečnu naknadu na 7% sredstava obavezne rezerve izdvojene na računima Centralne banke u zemlji ili inostranstvu. Naknada je obračunata po stopi od EONIA umanjenom za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banka može da koristi 50% sredstava obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti.

Na 25% izdvojenih sredstava obavezne rezerve Centralna banka plaća banci kamatu obračunatu po stopi od 1% na godišnjem nivou.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u kategorije zajmova i potraživanja, hartija od vrijednosti koje se drže do dospeljeća i finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju. Klasifikacija zavisi od svrhe za koju su finansijska sredstva pribavljena i karakteristika finansijskih sredstava. Rukovodstvo vrši klasifikaciju finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

Finansijske obaveze se klasifikuju u kategoriju krediti i pozajmice i vode se po metodi amortizovanog troška.

Zajmovi i potraživanja

Zajmovi i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja, koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Uključuju se u kratkoročnu aktivu, osim ukoliko su im rokovi dospeljeća duži od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja. U tom slučaju se klasifikuju kao dugoročna sredstva. U bilansu stanja Banke zajmovi i potraživanja su iskazani na pozicijama "Kredit i potraživanja od banaka" i "Kredit i potraživanja od klijenata".

Mjerenje po amortizovanom trošku

Kredit i pozajmice se inicijalno priznaju po fer vrijednosti na dan plaćanja. Kredit i pozajmice se priznaju kada se sredstva prenesu korisniku.

Kredit su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćene glavnice i ispravku vrijednosti, tj. iznos obezvređenja koji se obračunava na osnovu Odluke Centralne banke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Troškovi obezvređenja kredita se priznaju u bilansu uspjeha na poziciji Troškovi obezvređenja, a u skladu sa navedenom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom.

Prestanak priznavanja

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva ili ako je to pravo prenijeto i Banka je u suštini prenijela sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama (Sl. list CG 22/12, 55/12, 57/13) dana 01.01.2013 počelo je uvođenje i primjena MRS 39 "Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje". Navedenom odlukom CBCG regulisani su sljedeći važni segmenti upravljanja kreditnim rizikom:

- upravljanje rizikom (identifikacija, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika);
- vrednovanje i klasifikovanje stavki aktive i vanbilansa u skladu sa MRS/M SFI radi utvrđivanja ispravke vrijednosti, tj. iznosa obezvređenja (stavke aktive) i verovatnog gubitka (vanbilansne stavke);
- -klasifikovanje stavki aktive i vanbilansa i obračun rezervacija za potencijalne gubitke po regulatornom zahtjevu u skladu sa klasifikacijom propisanom od CBCG;
- tretman rezervacija i ispravki vrijednosti.

Aktivu Banke izloženu kreditnom riziku, u smislu ove odluke čine krediti, pozajmice, kamate, naknade, depoziti kod banaka i avansi i sve druge stavke bilansne aktive kod kojih je Banka izložena kreditnom riziku, kao i vanbilansne pozicije izloženosti: izdate garancije, ostala jemstva, otvoreni akreditivi i odobreni još neiskorišćeni krediti, kao i druge vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke. Definicija izloženosti je određena Odlukom o načinu izračunavanja izloženosti banaka (Sl. list CG br 15/12).

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Zajmovi i potraživanja (nastavak)

Metodologija za praćenje kreditnog rizika je uređena internim procedurama Banke koja se bave kreditnim rizikom. Ova interna metodologija za praćenje kreditnog rizika osnova je za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Banka je internu metodologiju praćenja kreditnog rizika za izloženosti na pojedinačnoj osnovi prilagodila nivou procjena na pojedinačnoj osnovi propisanih od strane CBCG, a to je nivo od EUR 50 hiljada i više (član 19. odluke). U skladu sa odlukom, iznos obezvređenja stavke bilansne aktive utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju. Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na pojedinačnoj osnovi obuhvata procjenu nadoknadivosti budućih novčanih odliva za svaku preuzetu vanbilansnu obavezu i obračun iznosa vjerovatnog gubitka sa svaku pojedinačnu vanbilansnu stavku koja je uključena u ovu procjenu. Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki je jednak sadašnjoj vrijednosti očekivanih nenadoknadivih budućih novčanih odliva po tim stavkama.

Procjenu na grupnoj osnovi Banka vrši za potraživanja:

- 1) za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvređivanju, odnosno vjerovatni gubitak;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja (EUR 50 hiljada i više).

Vrednovanje stavki aktive, odnosno ukupne izloženosti za klijenta koja obuhvata i vanbilanse pozicije, detaljno je uređeno internim procedurama Banke koje prate kreditni rizik. U vrednovanje stavki aktive, kao i ukupne izloženosti se uključuju i pravilna i interno propisana utvrđivanja vrijednosti kolaterala, kao dodatnih procjena vrijednosti uz ukupno utvrđivanje kreditne sposobnosti dužnika i procjene drugih relevantnih faktora.

Na osnovu utvrđenog profila rizika za pojedinačne i grupne izloženosti, a na osnovu primjene interne metodologije za praćenje kreditnog rizika, računovodstveno se obezvređuju stavke aktive koje se potom knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, odnosno u bilansu stanja na kontima ispravke vrijednosti. Uknjižavaju se stanja obezvređenja koja odgovaraju obračunu rizika u skladu sa internom metodologijom.

Dodatno, vjerovatnoća gubitka po osnovu vanbilansnih stavki se knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, a u bilansu stanja u korist rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama, a u skladu sa internom metodologijom.

Obračun potencijalnih gubitaka koji nisu predmet računovodstvenog unosa kroz bilans stanja i bilans uspjeha, su propisane kategorije potrebne za obračun sopstvenih sredstava banke a prateći zahtjeve članova 49, 49 a i 49 b navedene Odluke.

Odlukom je takođe predviđeno da se rizična aktiva koja ispunjava uslove za isključivanje iz bilansa banke otpiše iz bilansne aktive i evidentira u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate, a u skladu sa članom 49 b navedene Odluke. Ovaj tretman odstupa od interne metodologije koja se koristi za izvještavanje prema osnivaču, jer MRS/MSFI okvir ne razdvaja bilansne izloženosti na osnovu kojih se procjenjuje kreditni rizik na bilansu i vanbilansnu evidenciju.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Zajmovi i potraživanja (nastavak)

Navedena odluka CBCG propisuje da se potraživanja isključuju iz bilansa banke ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, u skladu sa MRS/MSFI, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- 1) za neobezbijeđeno potraživanje:
 - kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili
 - ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- 2) za obezbijeđeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Banka će brisati otpisano potraživanje iz tačke 2, ako je postupak naplate potraživanja okončan. Postupak naplate potraživanja smatra se okončanim, kada:

- 1) je odluka o okončanju stečajnog postupka nad dužnikom postala pravosnažna;
- 2) se banka na osnovu potvrđenog plana reorganizacije dužnika, odrekla određenog potraživanja (otput duga);
- 3) se donese odluka o obustavljanju postupka izvršenja, iz razloga što izvršenje na predloženim predmetima izvršenja nije moguće sprovesti, ili
- 4) je banka donijela odluku o okončanju postupka naplate potraživanja zbog ekonomske neopravdanosti daljeg vođenja postupka naplate (ako bi troškovi sudskog postupka premašili iznos naplaćenog potraživanja, ako je banka sa pažnjom dobrog privrednika bezuspješno preduzela sve radnje za naplatu potraživanja i sl.).

Banka vrši pojedinačnu i grupnu ispravku vrijednosti u skladu sa gore navedenom regulativom.

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnjenja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

Dodatno, na osnovu navedene odluke, krediti i druga aktiva izložena kreditnom riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije a za potrebe izračunavanja potencijalnih gubitaka (regulatorni zahtjev):

- 1) grupu A - "dobra aktiva" klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- 2) grupu B - "aktiva sa posebnom napomenom"- sa podgrupama B1 i B2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, a te stavke aktive zahtijevaju posebnu pažnju banke jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate po osnovu tih stavki aktive;
- 3) grupu C - "substandardna aktiva"- sa podgrupama C1, C2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu po osnovu tih stavki aktive;
- 4) grupu D - "sumnjiva aktiva" klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- 5) grupu E - "gubitak" klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 0% na plasmane klasifikovane u kategoriju A, 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)*****Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju***

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju obuhvataju instrumente kapitala drugih pravnih lica i dužničke hartije od vrijednosti.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju evidentiraju se po fer vrijednosti. Nerealizovani dobitci i gubici po osnovu hartija raspoloživih za prodaju evidentiraju se u okviru nerealizovanih dobitaka i gubitaka u okviru kapitala, dok se hartija od vrijednosti ne proda, naplati ili na drugi način realizuje, ili dok ta hartija od vrijednosti nije obezvrijeđena. Kada se hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju otuđe ili kada im se umanju vrijednost, kumulirane korekcije fer vrijednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspjeha.

Prihodi od kamata na dužničke hartije od vrijednosti se obračunavaju i pripisuju mjesečno.

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospeljem, za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospelja.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrijednosti, odnosno gubitak po osnovu obezvrijeđenja. Amortizovana vrijednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospelja.

Prihodi po osnovu obračunatih kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazuju u okviru prihoda od kamata i ostalih prihoda.

3.6. Osnovna sredstva i nematerijalna ulaganja

Osnovna sredstva i nematerijalna ulaganja su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvređenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Knjigovodstvena vrijednost zamijenjenog sredstva se isknjižava. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspjeha perioda u kome su nastali.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja, primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se osnovna sredstva odnosno nematerijalna ulaganja u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja:

Kompjuterska oprema	20%
Namještaj i druga oprema	10%
Nematerijalna ulaganja	7% - 20%

Obračun amortizacije osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja počinje kada se sredstva stave u upotrebu.

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Knjigovodstvena vrijednost sredstva svodi se odmah na njegovu nadoknadivu vrijednost ukoliko je knjigovodstvena vrijednost veća od njegove procijenjene nadoknadive vrijednosti.

U skladu sa važećim kontnim okvirom za banke, osnovna sredstva se vode u okviru pozicije bilansa stanja "Nekretnine, postrojenja i oprema".

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Osnovna sredstva i nematerijalna ulaganja (nastavak)

Dobici i gubici po osnovu otuđenja sredstva utvrđuju se kao razlika između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u bilansu uspeha u okviru "Ostalih prihoda/ (rashoda)".

Nematerijalna ulaganja obuhvataju prava korišćenja licenci i softvera. U skladu sa važećim kontnim okvirom za banke, nematerijalna ulaganja se vode u okviru pozicije bilansa stanja "Nematerijalna sredstva".

Umanjenje vrijednosti

Za sredstva koja podliježu amortizaciji testiranje na umanjenje njihove vrijednosti vrši se kada događaji ili izmijenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknativa. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknativne vrijednosti. Nadoknativa vrijednost je vrijednost veća od fer vrijednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrijednosti u upotrebi. Za svrhu procene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

3.7. Stečena aktiva

Zemljište, građevinski objekti i oprema nad kojima je Banka stekla vlasništvo po osnovu naplate potraživanja (koja ne ispunjavaju uslove priznavanja u okviru pozicije sredstva namijenjena prodaji u skladu sa zahtjevima MSFI 5) iskazuju se na poziciji "Ostala aktiva".

Stečena aktiva je iskazana po nižoj od nabavne vrijednosti koja uključuje nabavnu cijenu i poreske dažbine koje se mogu pripisati sticanju sredstava i procijenjene tržišne vrijednosti.

Razlika između iznosa potraživanja i vrijednosti stečene aktive knjižena je na teret bilansa uspjeha u okviru stavke Troškovi obezvređenja (Napomena 7).

3.8. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti priliva, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenog za transakcione troškove) i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope.

Naknade plaćene pri pribavljanju kredita priznaju se kao transakcioni troškovi do iznosa za koji je vjerovatno da će dio ili cio kredit biti povučen. U tom slučaju, naknada se razgraničava do konačnog povlačenja kredita.

Banka ima obaveze po osnovu kratkoročnih i dugoročnih kredita. Dugoročni krediti predstavljaju kredite koji su uzeti na period duži od godinu.

3.9. Obaveze prema zaposlenima

Primanja zaposlenih

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada, kao i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale.

Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Fondu PIO Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje

predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.9. Obaveze prema zaposlenima (nastavak)*****Otpremnine i jubilarne nagrade***

Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa od strane Banke prije datuma redovnog penzionisanja, ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa u zamjenu za otpremninu. Banka priznaje otpremninu pri raskidu radnog odnosa kada je evidentno obavezno da: ili raskine radni odnos sa zaposlenim u skladu sa detaljnim zvaničnim planom, bez mogućnosti odustajanja; ili da obezbijedi otpremninu za prestanak radnog odnosa u cilju smanjenja broja zaposlenih

Banka je u zakonskoj obavezi da isplati naknadu zaposlenima prilikom odlaska u penziju. Naknada se isplaćuje u visini šest prosječnih zarada kod poslodavca. Otpremnine koje dopijevaju u razdoblju dužem od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja svode se na sadašnju vrijednost. Procjena i obračun ovih rezervisanja vrši se interno. Rukovodstvo smatra da rezultati obračuna prezentovanog u izvještajima Banke materijalno značajno ne odstupaju od eventualnih rezultata aktuarskog obračuna. U skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom, povodom radnog jubileja Banke i zaposlenog, kao i za posebno angažovanje i rezultate rada, zaposlenom se mogu dodjeljivati nagrade. Radnim jubilejom zaposlenog smatra se njegov rad kod istog poslodavca u trajanju od 10, 20 i 30 godina. Odluku o vrsti i visini nagrade zaposlenom za posebno angažovanje i rezultate rada donosi Banka. Jubilarne nagrade nijesu definisane internim politikama Banke.

3.10. Lizing***Finansijski lizing***

Davaoci lizinga priznaju sredstva pod finansijskim lizingom u svojim bilansima stanja i prezentuju ih kao potraživanje u iznosu jednakom neto investiranju u lizing. Davalac lizinga prenosi skoro sve rizike i koristi svojstvene pravnom vlasništvu, pa se potraživanje po osnovu lizinga tretiraju kao isplata glavnice i prihod od finansiranja.

Kod davaoca lizinga, finansijski prihod se alocira na period trajanja lizinga.

Kod korisnika lizinga, minimalna plaćanja se dijele na finansijski trošak i smanjenje neizmirene obaveze za lizing. Amortizacija sredstva se uključuje u bilans uspjeha korisnika lizinga.

Banka se bavi poslovima finansijskog lizinga (Napomena 16).

Operativni lizing

Operativni lizing se zasniva na ugovoru o zakupu na rok kraći od ekonomskog vijeka trajanja sredstva. Investicioni rizik snosi davalac lizinga (amortizacija, osiguranje, održavanje).

Kod korisnika lizinga, plaćanja po osnovu lizinga (isključujući troškove usluga kao što su osiguranje i održavanje) se priznaju ravnomjerno u bilansu uspjeha kao rashod.

Banka uzima u operativni zakup pojedine nekretnine i automobile (Napomena 11).

3.11 Kapital***Osnovni kapital***

Obične akcije se klasifikuju kao kapital. Nominalna vrijednost akcije predstavlja proizvod nominalne cijene pojedinačne akcije i ukupnog broja akcija.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11 Kapital (nastavak)

Zarada po akciji

Osnovna zarada/(gubitak) po akciji

Akcije Banke su akcije koje su listirane na berzi. Banka izračunava i objavljuje zarade/(gubitke) po akciji u skladu sa MRS 33 "Zarada po akciji". Osnovna zarada/(gubitak) po akciji izračunava se dijeljenjem zarade/(gubitka) koji pada na teret akcionara Banke sa ponderisanim prosječnim brojem redovnih akcija za period (Napomena 25). Banka nema druge potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije na akcije.

3.12. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditivne. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi.

Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvđenim u odlukama CIBCG o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom (Napomena 3.5).

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji MRS 24 "Objelodanjivanja povezanih strana" povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno s drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nisu ni povezana lica, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizičke osobe koje direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom,
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlašćenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu ekonomskih odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Na osnovu odredbi Zakona o bankama (Sl. list Crne Gore" 17/08, 44/10 i 40/11), član 3 Pojmovnik, lica povezana sa bankom su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih izvještaja i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa rezervisanja po kreditima, kamatama i vanbilansnim stavkama. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će vrijednosti sredstava i obaveza, iskazanih u finansijskim iskazima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim relevantnim faktorima.

Rezervisanja za gubitke po stavkama aktive i vanbilansne aktive

Banka na mjesečnom nivou vrši analizu kreditnog portfolija u cilju procjene obezvređivanja potraživanja, te vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku u odgovarajuće klasifikacione grupe, u skladu sa usvojenom metodologijom uskladjenom sa zahtjevima MRS 39. Klasifikacione grupe pokazuju stepen izloženosti kreditnom riziku (veza: Napomena 3.6).

U tom procesu, Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju mjerljivo smanjenje u procijenjenim budućim novčanim tokovima od kreditnog portfolija na pojedinačnom nivou izloženosti ili na grupnom nivou (kad ne postoje objektivni dokazi o obezvređenju ili izloženost pojedinačno nije značajna). Procijenjeni iznos obezvređivanja vrijednosti stavki aktive i vanbilansa se priznaje u bilansu uspjeha Banke.

Kriterijumi za klasifikaciju uključuju procjenu kreditne sposobnosti dužnika, urednost dužnika u izmirivanju obaveza, procjenu kvaliteta kolaterala i procjenu drugih relevantnih faktora (veza: Napomena 3.5). Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza, ali stvarni rezultati mogu odstupati od procjena.

Rukovodstvo koristi stope rezervisanja utvrđene interno razvijenom metodologijom za sva sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika. Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore objelodanjeni su u Napomeni 3.5, kao i detaljnije u Napomeni 5.5.

Finansijski iskazi Banke su prikazani po metodu prvobitne nabavne vrijednosti, uključujući korekcije i rezervisanja u cilju svođenja pozicija sredstava na realnu vrednost.

Poslovna politika Banke je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive ili pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije, kao i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Ipak, treba istaći da ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje kredita i ostale finansijske aktive ili pasive, pošto zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je, u datim okolnostima, najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA

5.1. Uvod

Koncept i principi upravljanja rizikom

U Banci koncept upravljanja rizikom obuhvata tri ključne komponente:

- komponenta kontrole rizika koju čine identifikacija, analiza, mjerenje, monitoring i izvještavanje na portfolio nivou,
- komponenta limitiranja rizika i
- izvršna komponenta upravljanja u smislu usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja, smanjivanja, transfera ili transformacije rizika.

Sljedeći principi su osnova za ukupno upravljanje rizicima:

1. princip: Odgovornost Odbora direktora Banke za Strategiju rizika Banke

Odbor direktora Banke definiše sveukupnu poslovnu strategiju. Bazirano na rizicima svojstvenim usvojenoj poslovnoj strategiji, Odbor direktora uz podršku Izvršnog direktora nadležnog za rizike i Odjeljenja kontrole rizika definiše Strategiju upravljanja rizicima. Ovim dokumentom se postavljaju koncepti preuzimanja definisanih rizika i način limitiranja izloženosti.

2. princip: Jasna definicija organizacione strukture i procesa upravljanja rizicima

Organizaciona struktura u procesu upravljanja rizikom u Banci je jasno definisana i ustanovljena na način koji pokriva sve kategorije rizika kojima Banka upravlja. Sve uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom su definisane, usaglašene i dokumentovane.

3. princip: Odvajanje odgovornosti

U svrhu izbjegavanja konflikta interesa, izvršeno je jasno odvajanje funkcija u sve tri komponente procesa upravljanja rizikom na svim nivoima organizacije. Tri glavne komponente upravljanja rizikom su:

- upravljanje u smislu usmjeravanja i vršenja akcija, koje uključuje sve tržišne organizacione jedinice
- limitiranje rizika i
- kontrola rizika.

4. princip: Rizični kapital je glavni parametar u upravljanju

Rizični kapital služi kao mjerna jedinica za ekvivalentne izloženosti riziku u različitim oblastima poslovanja. Rizični kapital predstavlja osnovu za upravljanje rizikom sa adekvatnom strukturom limita. Dodatno, uz upravljanje koje proizilazi iz (ekonomskog) koncepta rizičnog kapitala, Banka treba da ispuni regulatorne zahtjeve solventnosti (minimalni standardi kapitala ustanovljeni od strane Centralne banke Crne Gore), a u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

5. princip: Standardi na nivou Hypo Grupe za mjerenje i procjenu rizika

Za mjerenje i procjenu rizika usvojeni su standardi na nivou Grupe. Svi identifikovani rizici na nivou Grupe se mjere korišćenjem metoda koje su odobrene od strane Sektora kontrole rizika i i/ili Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. Sektori kontrole rizika (kreditni i tržišni) na nivou Grupe su odgovorni za razvoj i unapređenje metoda, modela i procedura i obezbjeđuju preporuke za njihovu implementaciju u Hypo Grupi.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.1. Uvod (nastavak)

Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)

6. princip: Adekvatan sistem limita

Ograničenja izloženosti data od strane Centralne banke Crne Gore su uključena u sistem limita Banke. Takođe, usvojeni su i limiti važeći na nivou Grupe za upravljanje izloženošću i upotrebu kapitala. Ovi limiti su predloženi od strane Sektora kontrole rizika i odobreni od strane Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. U slučaju prekoračenja postavljenih limita, odmah se preduzimaju akcije na smanjenju rizika od strane odgovornih organizacionih jedinica i komiteta u Banci.

7. princip: Blagovremeno i dosljedno praćenje rizika

Svi identifikovani rizici se blagovremeno i dosljedno prate. Mjerljivi rizici se mjere primjenom kvantitativnih metoda, dok se nemjerljivi rizici analiziraju kvalitativno. Kvantitativne metode uključuju praćenje unaprijed utvrđenih limita, gdje je moguće kvantifikovati izloženost pojedinoj vrsti rizika. Kvalitativno se prati izloženost operativnom riziku do trenutka prikupljanja kritične mase podataka za njegovo kvantitativno praćenje. Određene kvalitativne ocjene se primjenjuju i kod mjerenja izloženosti riziku zemlje.

8. princip: Blagovremeno i dosljedno izvještavanje i obavještanje o rizicima

Svestran i efikasan interni sistem izvještavanja o rizicima je neophodan za postizanje blagovremene i sadržajne kontrole postojećih rizika u poslovnim aktivnostima Banke. Interni izvještaji o riziku se formiraju u predefinisanim vremenskim intervalima (npr. izvještaji Odboru direktora banke, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom) i po potrebi. Eksterna izvještavanja o riziku su u skladu sa tekućim zahtjevima Centralne banke Crne Gore i Sektorima kontrole rizika Grupe, koji uspostavljaju i minimalne standarde izvještajnih instrumenata i procesa.

9. princip: Jasna i sveobuhvatna dokumentacija

Sve relevantne metode, procedure, organizacione i operativne strukture i procesi su dokumentovani na jasan i blagovremen način, da bi se obezbijedila transparentnost i preciznost.

10. princip: Usaglašenost sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore

Upravljanje rizicima u Banci je u saglasnosti sa tekućim zakonskim i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore. Zahtjevi regulatornog tijela ustanovljavaju minimum standarda instrumenata i procesa u upravljanju rizicima u Banci.

Rizici i kategorije rizika

Banka razlikuje sljedeće kategorije rizika:

Tržišni rizik je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospijeca (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). S druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.1. Uvod (nastavak)

Rizici i kategorije rizika (nastavak)

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost ili nehtjenje zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.

Operativni rizik u Banci se definiše kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usljed eksternih faktora i uticaja.

Rizik usklađenosti u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.

Ostali rizici obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni i rizik kapitala kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnim obimu i/ili maržama).

5.2. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala,
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu "nastavka poslovanja",
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane Upravodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona (član 8 Zakona),
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke (članovi 69-71 Zakona).

U skladu sa CBCG Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka (Sl.list CG 60/08; 41/09; 55/12) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisije premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) dobit u tekućoj godini za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, uvrštenog posebnim propisom Centralne banke.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- 1) nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1.25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacija rezerve.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U vezi obračuna rizikom ponderisane aktive i vanbilansnih stavki za potrebe kapitala za kreditni rizik, rizična bilansna i vanbilansna aktiva se utvrđuju u skladu sa propisanim ponderima rizičnosti za sve tipove aktive, a na osnovu Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

Za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod.

Banka izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa regulativom CBCG. Potrebni kapital za tržišne rizike predstavlja zbir potrebnog kapitala za:

- 1) pozicijski rizik, koji obuhvata cjenovni rizik i rizik kamatne stope;
- 2) devizni rizik, i
- 3) rizik poravnanja i rizik druge ugovorne strane.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.2. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

Osim kreditnog, tržišnog, operativnog i rizika zemlje, Banka mjeri, prati i limitira rizik kamatne stope iz bankarske knjige i rizik likvidnosti. Preuzimanje, mjerenje, praćenje, limitiranje, kontrola i korektivne akcije su propisane sljedećim dokumentima: Politika upravljanja rizikom likvidnosti, Plan upravljanja likvidnošću u kriznim situacijama, Poslovnik rada Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom, Politika upravljanja tržišnim rizikom, odgovarajuće procedure i radna uputstva u pojedinačnim sektorima i odjeljenjima.

Banka je identifikovala i rizik usklađenosti, koji se prati na način kako je definisano u sljedećim dokumentima: Politika koja uređuje kontrolu usklađenosti poslovanja, Politika o konfliktu interesa, Politika o poklonima, Plan kontrole usklađenosti.

U Banci je implementiran proces interne procjene adekvatnosti kapitala, kojim se u prvom redu utvrđuje rizični profil Banke, raspoloživi interni kapital za pokriće potreba za kapitalom, kao i visina internog kapitala potrebnog za pokriće materijalnih rizika za koje je primjenjiv kvantitativni ili kvalitativni pristup izračuna. Osim rizika tzv. prvog stuba koji su uzeti u obzir prilikom regulatornog obračuna potrebnog kapitala, ovim procesom se procjenjuju i kamatni rizik iz bankarske knjige, rizik koncentracije, rizik likvidnosti kao i ostali rizici.

Obračun internog kapitala je baziran na osnovnim elementima sopstvenih sredstava koji se umanjuju za gubitke tekuće i prethodnih godina, kao i za iznos nematerijalne imovine, a uvećava se za nerasporedjenu dobit tekuće i prethodnih godina, revalorizacije rezerve, kursne razlike i hibridni kapital.

Definisana su četiri metoda za obračun potrebnog internog kapitala za pokriće rizika:

- Regulatorni metod (jednostavni ili standardni),
- Ostali kvantitativni metodi koji predstavljaju dobru bankarsku praksu (VaR modeli, scenario analize, itd),
- Ostali kvalitativni metodi (tj. ekspertski stavovi zaposlenih i menadžmenta), i
- Rizik se ne mjeri iznosom potrebnog internog kapitala (bez obzira na materijalnost ne može biti izražen kao zahtjev za kapitalom).

Metodologija obračuna potrebnog kapitala je određena za sve materijalne tipove rizika:

- Tržišni rizik - ostali kvantitativni metodi (VaR);
- Kreditni rizik – ostali kvantitativni metodi sa specijalnim ograničenjem da kako tako izračunati zahtjev za kapitalom bude manji od iznosa po standardnom regulatornom metodu, priznaje se ovaj drugi. Banka primjenjuje jednofaktorski model aktive u okviru konteksta Basel II odredbi. Za mjerenje zahtjeva za internim kapitalom po osnovu rizika zemlje koristi se IRB formula za preduzeća, banke i zemlje u skladu sa austrijskim odredbama solventnosti banaka. Primijenjeni parametri su izvedeni iz eksternih rejtinga zemalja;
- Operativni rizik – jednostavni metod propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Rizik likvidnosti – kvantitativni metod – VaR;
- Rizik objekta – standardizovani pristup propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Ostali rizici (strateški, reputacioni, poslovni, rizik kapitala) – Banka alokira 5% od minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom u istom izvještajnom periodu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31. decembar 2014. godine (sa uporednim podacima 2013. godine), kao i koeficijent adekvatnosti kapitala za godinu izvještavanja:

Osnovni elementi sopstvenih sredstava	2014.	2013.
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	1 7.000	117.000
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	1 7.000	117.000
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	80.408	77.046
Gubitak iz tekuće godine	1.941	3.362
Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	258	199
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	2.624	202
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	85.233	80.809
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	31.767	36.191
Dopunski elementi sopstvenih sredstava		
Subordinisani dug	-	-
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava	-	-
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	-	-
Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	31.767	36.191
SOPSTVENA SREDSTVA (osnovni kapital +dopunski kapital)	36.191	36.191
Rizična aktiva:		
Bilansna aktiva	122.733	133.475
Vanbilansna aktiva	6.671	8.161
Ukupno rizična aktiva	129.404	141.636
Potreban kapital za ostale rizike	2.094	2.342
Adekvatnost kapitala	21,33%	22,07%

Na kraju 2014. godine Banka je ostvarila neto gubitak u vrijednosti od EUR 1.941 koji se uključuje u odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala, a slijedeći odredbe odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik

Tržišni rizik se definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim bilansno i vanbilansno, uzrokovane promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i na rizike povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, kao što su rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana.

Odgovornosti za upravljanje tržišnim rizicima

Za upravljanje tržišnim rizikom, kojem je Banka izložena, odgovoran je Odbor direktora, koji ovlašćuje Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) da sprovodi Politiku upravljanja tržišnim rizikom i donosi operativne odluke koje imaju za cilj efikasno i uspješno upravljanje tržišnim rizicima.

Služba za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu (BSM & Treasury)

Služba operativno sprovodi odluke ALCO komiteta vezane za smanjenje izloženosti tržišnim rizicima i održavanje neto otvorene devizne pozicije Banke u okviru limita, kao i daje predloge vezane za hedžing tržišnih rizika i godišnju strategiju investiranja i trgovanja.

Odjeljenje kontrole rizika (Risk Controlling)

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor izloženosti Banke tržišnim rizicima. Odjeljenje kontrole rizika je dužno da mjerenje i kontrolu tržišnih rizika vrši najmanje na mjesečnom nivou i o tome izvještava Odbor direktora i ALCO komitet.

Najmanje kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na tržišne rizike i o tome izvještava ALCO komitet i Odbor direktora Banke. Za svaki od stres scenarija postoje dokumentovane pretpostavke koje su se koristile za analizu promjena.

Nadležni tržišni sektori

Tržišni sektori su dužni da se pridržavaju odluka donijetih na sjednicama Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (odluke o hedžingu, odluke o indikatorima koji će se koristiti za formiranje ukupne kamatne stope na strani aktive i pasive, odluke o opcijama prijevremenog vraćanja ili povlačenja na nivou proizvoda, odluka o procesima implementacije novih proizvoda, i sl.), a s ciljem adekvatnog upravljanja tržišnim rizicima.

Oblasti u kojima se vrši identifikacija, kontrola i ograničavanje rizika

Oblasti djelatnosti/aktivnosti Banke za koje je identifikovano da predstavljaju područja izvora izloženosti tržišnom riziku, za koje se uspostavljaju limiti i vrši kontrola, kategorisane su kako slijedi:

- 1) Trgovačka knjiga koja predstavlja grupisane aktivnosti trgovine u kratkom roku (kraćim od godine dana) i s namjerom ostvarivanja dobiti u kratkom roku od stvarne ili očekivane razlike između njihove nabavne i prodajne cijene, ili od drugih promjena cijena ili kamatnih stopa.
- 2) Bankarska knjiga je definisana kao skup svih bilansnih i vanbilansnih stavki Banke koje se ne smatraju pozicijama iz trgovačke knjige. Osim pozicija nastalih trgovinom u bankarskoj knjizi investicija, obuhvata i sve pozicije otvorene kreditnom aktivnošću, kao i emisijom dužničkih hartija od vrijednosti.

Uspostavljeni limiti za pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se prate na dnevnom nivou.

Sve pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se iskazuju po tržišnoj vrijednosti ("mark to market" princip).

Za praćenje limita na portfolio nivou zaduženo je Odjeljenje kontrole rizika, kao i za praćenje pojedinačnih limita i perioda držanja instrumenata u Trgovačkoj knjizi.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.1. Devizni rizik

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usljed promjena u valutnim kursovima i/ili neusklađenosti u nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Mjerenje i praćenje deviznog rizika vrši se kroz dnevno utvrđivanje neto otvorene devizne pozicije u apsolutnom iznosu pojedinačno i agregatno za sve valute, kao i procentualno u odnosu na sopstvena sredstva Banke, pojedinačno i agregatno. Neto devizna pozicija se utvrđuje u skladu sa podzakonskim aktima Centralne banke koji regulišu ovu oblast.

Deviznom aktivom i deviznim obavezama smatraju se i devizna aktiva i devizna pasiva čija se vrijednost u EUR izračunava na bazi odnosa kursa EUR prema drugoj valuti (ugovor sa deviznom klauzulom).

Devizni rizik se prati dnevno, i kao izražen VaR (Value at Risk) za neto otvorene pozicije u svim valutama pojedinačno. VaR izračun po Monte Carlo simulaciji predstavlja iznos potencijalnog gubitka na dnevnom nivou po osnovu promjene deviznog kursa sa vjerovatnoćom od 99% da stvarni gubitak neće biti veći od izračunatog.

Najmanje mjesečno se vrši stres testiranje osjetljivosti na promjenu kursa svih valuta $\pm 15\%$ i o tome izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom. Dnevno se testira uticaj promjene kursa uzimanjem tekućih vrijednosti kurseva ECB i njihove promjene -1% .

Upravljanje deviznim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limiti se postavljaju na iznos ukupne neusklađene pozicije, kao i dnevni VaR, a kontrolišu dnevno.

Kretanje kursa američkog dolara (USD), britanske funte (GBP), švajcarskog franka (CHF) i ostalih valuta nema značajnog uticaja na neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembar 2014. Ukoliko bi se kurs navedenih valuta povećao/smanjio za 10% uticaj bi bio dobitak/gubitak EUR 5. Ras. kursa švajcarskog franka (CHF) za 10% vodio bi do gubitka od EUR 15, dok bi slabljenje švajcarske valute od 10% dovelo do dobitka od EUR 15, uz prepostavku da iznos neusklađene pozicije ostane isti. Takođe, ista promjena za USD bi donijela dobitak/gubitak od EUR 2, a za GBP bi bio EUR 8.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.1. Devizni rizik (nastavak)

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2014. godine.

	USD	CHF	GBP	Ostale valute	Ukupno
Stanje na 31.12.2014.					
AKTIVA					
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	447	120	95	-	662
Plasmani bankama	1.979	1.138	75	3	3.195
Plasmani komitentima u stranoj valuti	-	29.181	-	-	29.181
Potrazivanja za kamatu i naknadu	-	224	-	-	224
Ukupno	2.426	30.663	170	3	33.262
PASIVA					
Transakcioni depoziti	1.069	25	79	-	1.173
Ostali depoziti	1.328		10	-	1.338
Primljeni krediti	-	30.790	-	-	30.790
Obaveze po osnovu kamata i naknada	5	5	-	-	10
Ukupna bilansna pasiva	2.402	30.820	89	-	33.311
Neto devizna pozicija	24	(157)	81	3	(49)

Naredna tabela uporedno prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2013. godine.

	USD	CHF	GBP	Ostale valute	Ukupno
Stanje na 31. decembar 2013. godine					
AKTIVA					
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	368	316	115	-	799
Plasmani bankama	2.037	1.049	32	4	3.122
Plasmani komitentima u stranoj valuti	-	31.789	-	-	31.789
Potrazivanja za kamatu i naknadu	-	140	-	-	140
Ukupno aktiva	2.405	33.294	147	4	35.850
PASIVA					
Transakcioni depoziti	1.068	42	59	-	1.169
Ostali depoziti	1.328	14	21	-	1.363
Primljeni krediti	-	32.657	-	-	32.657
Obaveze po osnovu kamata i naknada	7	219	-	-	226
Ukupna pasiva	2.403	32.932	80	-	35.415
Neto devizna pozicija	2	362	67	4	435
Poređenje neto otvorene pozicije:					
	USD	CHF	GBP	Ostale valute	
31. decembra 2014. godine	24	(157)	81	3	
31. decembra 2013. godine	2	362	67	4	

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.2. Rizik promjene kamatne stope

Rizik kamatne stope je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- rizik neusklađenosti dospijeća, koji predstavlja izloženost nastalu usljed nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospijeća (fiksne stope), odnosno različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa;
- bazni rizik je izloženost nastala usljed nekorelisanih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa;
- rizik krive prinosa (izloženost nastala usljed nejednakih pomjeranja kamatnih stopa u različitim periodima dospijeća);
- rizik ugrađene opcije je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim tokovima gotovine ili iz promjene dospijeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena.

Mjerenje izloženosti riziku kamatne stope pozicija Bankarske knjige se ostvaruje kroz korišćenje sistema GAP izvještaja kojim se raspoređuju pozicije aktive i pasive, kao i vanbilansa (ukoliko su izložene tom riziku) u odgovarajuće vremenske okvire prema najskorijem sljedećem datumu dospijeća ili ponovnog određivanja cijena. Mjerenje se vrši na mjesečnom nivou.

Na mjesečnom nivou se takođe korišćenjem gap analize izvještava o izloženosti pozicija baznom riziku, kao i veličini izračunatog VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99%.

Osim navedenog, Odjeljenje kontrole rizika na mjesečnom nivou vrši mjerenje i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka za sve značajne valute pojedinačno (značaj je određen veličinom izloženosti i likvidnošću valute), a po ostalim valutama zbirno (pokazatelj Equity ratio). U značajne valute spadaju EUR, USD, CHF, GBP, CAD, JPY, RSD.

Rezultati mjerenja predstavljaju osnovu za donošenje odgovarajućih odluka Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom.

Upravljanje kamatnim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limitirani su Equity ratio pokazatelj, kao i mjesečno izračunati VaR. Pokazatelj Equity ratio je ograničen na 20% sopstvenih sredstava Banke, dok izračunati VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99% na mjesečnom nivou ne treba da prelazi 60 EUR.

Upravljanje rizikom likvidnosti je dopunjeno praćenjem osjetljivosti bilansa uspjeha Banke u odnosu na različita scenaria promjene kamatnih stopa. Osjetljivost bilansa uspjeha je efekat pretpostavljenih promjena u kamatnim stopama na neto prihode od kamata u toku jedne godine.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.2. Rizik promjene kamatne stope (nastavak)

Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa na dan 31. decembra 2014. godine i 31. decembra 2013. godine prikazana je u sljedećim tabelama (kreditni su prikazani u bruto iznosu):

	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 god	Ukupno
Kamatno osjetljiva aktiva						
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	4.277	-	-	-	-	4.277
Kamatonosne hartije od vrijednosti	-	-	2.493	-	266	2.759
Kreditni i ostala potraživanja	4.847	101.454	11.898	25.567	30.454	174.220
Ostala osjetljiva aktiva	1.607	-	-	-	-	1.607
Ukupno	10.731	101.454	14.391	25.567	30.720	182.863
Kamatno osjetljiva pasiva						
Kamatonosni depoziti	30.734	14.138	18.092	33.301	20.822	117.087
Kamatonosne pozajmice	452	48.602	418	1.626	13.275	64.373
Ostale osjetljive obaveze	2.635	-	-	-	-	2.635
Ukupno	33.821	62.740	18.510	34.927	34.097	184.095
Periodični gap	(23.090)	38.714	(4.119)	(9.360)	3.377	(1.232)
Kumulativni gap	(23.090)	15.624	11.505	2.145	(1.232)	
Kumulativan Gap / Ukupna aktiva	(10%)	7%	5%	1%	(1%)	

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.2. Rizik promjene kamatne stope (nastavak)

31.decembar 2013.godine	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 god	Ukupno
Kamatno osjetljiva aktiva						
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	4.105	-	-	-	-	4.105
Kamatonosne hartije od vrijednosti	-	2.083	-	-	-	2.083
Kredit i ostala potraživanja	4.138	113.532	11.273	27.304	13.433	189.680
Ostala osjetljiva aktiva	1.354	-	-	-	-	1.354
Ukupno	9.597	115.615	11.273	27.304	13.433	197.222
Kamatno osjetljiva pasiva						
Kamatonosni depoziti	15.788	16.641	17.794	31.321	21.146	102.690
Kamatonosne pozajmice	371	59.479	418	4.514	15.177	79.959
Ostale osjetljive obaveze	3.151	-	-	-	-	3.151
Ukupno	19.310	76.120	18.212	35.835	36.323	185.800
Periodični gap	(9.713)	39.495	(6.939)	(8.531)	2.890)	11.422
Kumulativni gap	(9.713)	29.782	22.843	14.312	11.422	
Kumulativan Gap / Ukupna aktiva	(4%)	12%	10%	6%	5%	

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Tržišni rizik (nastavak)

5.3.3. Rizik promjene cijena finansijskih instrumenata i gotovinskih tokova

Cjenovni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjene cijena finansijskih instrumenata, evidentiranih bilansno.

Mjerenjem cjenovnog rizika se obezbjeđuju podaci o uticaju na prihode i kapital Banke nastalog usljed promjena u tržišnim cijenama.

Postavljeni limiti ograničavaju veličinu ulaganja i definišu prihvatljiv gubitak za Banku. Vrijednost ulaganja, odnosno tržišna vrijednost portfolia se utvrđuje dnevno. Takođe, praćenje poštovanja postavljenih limita se odvija na dnevnom nivou.

Važećom Strategijom rizika je predviđeno izbjegavanje ove vrste rizika kroz zabranu otvaranja pozicija u vlasničkim hartijama od vrijednosti, kao i sopstvenih pozicija Banke.

5.4. Rizik likvidnosti

Likvidnost Banke se definiše kao sposobnost da izvršava svoje obaveze u skladu sa rokom dospijeca.

Rizik likvidnosti se definiše kao rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će banka za izmirenje obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva uz troškove koji su veći od uobičajenih.

Svoje obaveze iz poslovanja Banka izvršava iz sljedećih izvora:

- Tekućih novčanih priliva,
- Priliva od prodaje likvidnih instrumenata,
- Pozajmljenih sredstava sa tržišta.

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) definiše, donosi odluke i prati sprovođenje Politke upravljanja rizikom likvidnosti.

Služba za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu je odgovorna za upravljanje kratkoročnom likvidnošću Banke, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću.

Menadžer za likvidnost prati kratkoročnu likvidnost kroz sagledavanje i poređenje raspoloživih likvidnih novčanih sredstava i najavljenih potreba za likvidnim novčanim sredstvima od strane drugih poslovnih sektora banke. Upravlja profilom likvidnosti, pokazateljima i rezervama, a takođe aktivno učestvuje u planiranju.

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor likvidnosti na rok (preko trideset dana) u svim valutama. Odjeljenje kontrole rizika takođe određuje načine i postupke za kvantitativno i kvalitativno mjerenje likvidnosti.

Nadležni tržišni sektori aktivno učestvuju u procesu upravljanja kratkoročnom (dnevnom) likvidnošću, odnosno likvidnošću na rok do trideset dana. Nadležni sektori su dužni da, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću, dostavljaju podatke o planiranim (dnevnim i mjesečnim) prilivima i odlivima sa svih računa i u svim valutama.

S obzirom da ovi podaci imaju direktan uticaj na donošenje odluka u vezi sa likvidnošću, pravilnost i ažurnost dostavljenih podataka je od posebnog značaja za šta su ovi sektori odgovorni. Svaka promjena u predviđenim prilivima i odlivima mora blagovremeno biti proslijeđena Službi za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

Način praćenja i mjerenja likvidnosti

Kratkoročna (dnevna) likvidnost

Osnovni instrumenti i pokazatelji za praćenje i mjerenje kratkoročne (dnevne) likvidnosti su:

- Priprema i praćenje plana novčanih tokova u određenom vremenskom razdoblju (nedjeljno praćenje za period od 1 godine od dana izvještavanja);
- Analiza kretanja i projekcija usklađenosti novčanih tokova u pojedinim vremenskim intervalima i poštovanje postavljenih limita za scenarije normalnih uslova poslovanja, krize srednjeg inteziteta, kao i u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu, na nedjeljnom i mjesečnom nivou;
- Obim potencijalnih novčanih tokova koje je moguće pokriti korišćenjem sekundarnih izvora likvidnosti;
- Ispunjavanje regulatornih zahtjeva na području likvidnosti.

Likvidnost na rok

Odjeljenje kontrole rizika vrši utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva preko skale dospijuća (GAP analiza), najmanje za sljedeće vremenske periode: 7, 30, 90, 180, 365 i preko 365 dana. Adekvatna ročna usklađenost sredstava i izvora sredstava obezbjeđuje se poštovanjem sljedećih limita:

- 1) kratkoročni izvori sredstava sa dospijecom do 30 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijuća do 30 dana (pokriće 100%);
- 2) kratkoročni izvori sredstava sa dospijecom do 30 do 90 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijuća do 90 dana (pokriće 100%);
- 3) najviše 10% kratkoročnih izvora sredstava sa dospijecom do 90 do 180 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijuća dužim od 180 dana (pokriće 10%);

U 2014. godini Banka je interno računala 4 racia za praćenje likvidnosti na rok:

- 1) LvaR – VaR likvidnosti. Predstavlja sadašnju vrijednost stvarnih troškova zatvaranja marginalnih gepova. Ustanovljeni čvrsti limit je 500 EUR.
- 2) NSFR – neto stabilni racio finansiranja (strukturni racio likvidnosti). Predstavlja odnos raspoloživog iznosa stabilnog finansiranja i potrebnog iznosa stabilnog finansiranja. Ustanovljeni čvrsti limit je 60%.
- 3) SRC – kapacitet samofinansiranja. Racio za blagovremeno prepoznavanje teskoća u otplati refinansirajućih linija od strane Hypo Alpe-Adria-Bank International AG. Ustanovljeni blagi limiti su: 0%-125% OK status; 126%-199% upozorenje; >200% NOK status.
- 4) LCR – kratkoročni racio likvidnosti koji pokazuje da li Banka ima dovoljno visoko kvalitetne aktive da pokrije potrebe likvidnosti u slučaju stresnog scenarija likvidnosti na 30 dana. Postavljeni limit Visoko likvidna aktiva/ neto novčani odliv je minimum 60%.

Ključni faktori likvidnosti u Hypo Alpe-Adria-Bank ad Podgoricalmajući u vidu značajnu povezanost sa matičnom kompanijom Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt, Austrija, kao i planove i principe poslovanja po kojima će raditi Banka, kao ključne faktore za održavanje likvidnosti prepoznaju se:

Eksterni faktori:

- Raspoloživost depozitnih izvora od matične kompanije,
- Raspoloživost depozita domaćih pravnih lica.

Interni faktori:

- Redovna naplata kredita.
- Upravljanje likvidnošću, u skladu sa procedurama upravljanja likvidnošću.

(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

Ključni faktori likvidnosti u Hypo Alpe-Adria-Bank ad Podgorica (nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembar 2014. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

a) Prema preostalom ugovorenom dospeljeću

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	41.918	171	684	2.053	1.711	1.283	1.882	257	49.958
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	4.301	-	-	-	-	-	-	-	4.301
Sredstva kod banaka	37.103	-	-	-	-	-	-	-	37.103
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	513	171	684	2.053	1.711	1.283	1.882	257	8.554
Kredit	16.436	155	314	11.551	6.812	20.414	73.367	44.262	173.311
HoV koje se drže do dospeljeća	-	-	-	-	2.493	-	266	-	2.759
Ostala potraživanja	551	-	-	-	-	-	-	-	551
Ukupno :	58.905	326	999	13.604	11.016	21.697	75.515	44.518	226.579
Finansijske obaveze u bilansu stanja									
Ukupni depoziti	31.883	1.782	2.311	14.138	18.092	33.301	18.903	1.918	122.328
Depoziti po viđenju	30.407	-	-	-	-	-	-	-	30.407
Oročeni depoziti	-	1.782	2.311	14.138	18.092	33.301	18.903	1.918	90.445
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	1.476	-	-	-	-	-	-	-	1.476
Ukupne pozajmice	67	-	371	739	418	1.626	58.472	2.680	64.373
Pozajmice od matične banke	-	-	-	-	-	-	47.877	-	47.877
Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	-	-	-	14	-	112	2.918	1.851	4.894
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	-	-	371	725	418	1.514	7.676	829	11.534
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	67	-	-	-	-	-	-	-	67
Ostale dospelje obaveze	2.636	-	-	-	-	-	-	-	2.636
Ukupno :	34.586	1.782	2.682	14.876	18.510	34.927	77.375	4.598	189.337
Gap dospeljeća I-II	24.319	(1.455)	(1.683)	(1.272)	(7.494)	(13.231)	(1.860)	39.920	37.242
Kumulativni Gap	24.319	22.863	21.180	19.908	12.414	(816)	(2.676)	37.242	
% od ukupnog izvora sredstava	10%	10%	9%	8%	5%	0%	(1%)	16%	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2014. GODINE

(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)

b) Prema očekivanom dospijeću

Finansijska aktiva u bilansu stanja

Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i

potraživanja od banaka

Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Sredstva kod banaka

Sredstva izdvojene obavezne rezerve

Kreditni

HoV koje se drže do dospijeća

Ostala potraživanja

Ukupno :

Finansijske obaveze u bilansu stanja

Ukupni depoziti

Depoziti po viđenju

Oročeni depoziti

Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja

Ukupne pozajmice

Pozajmice od matične banke

Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda

Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija

Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja

Ostale dospjele obaveze

Ukupno :

Gap dospijeća I-II

Kumulativni Gap

% od ukupnog izvora sredstava

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2014. godine (Napomena 26):

	Do godinu dana					Preko godinu dana					Ukupno	
Garancije						2.422				4.092		6.514
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite						2.976				2.783		5.759
Ukupno						5.398				6.875		12.273

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

Ključni faktori likvidnosti u Hypo Alpe-Adria-Bank ad Podgorica (nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembar 2013. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

a) Prema preostalom ugovorenom dospjeću

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
Novčana sredstva, računski depoziti kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	34.805	164	657	1.970	1.642	1.231	1.806	246	42.522
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	4.590	-	-	-	-	-	-	-	4.590
Sredstva kod banaka	29.723	-	-	-	-	-	-	-	29.723
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	493	164	657	1.970	1.642	1.231	1.806	246	8.209
Kredit	15.426	11	351	10.139	6.442	22.446	81.577	52.456	188.849
HoV raspoložive za prodaju	17	-	-	-	-	-	-	-	17
HoV koje se drže do dospjeća	-	-	-	2.066	-	-	-	-	2.066
Ostala potraživanja	3.238	-	-	-	-	-	-	-	3.238
Ukupno :	54.318	175	1.008	14.176	8.084	23.677	83.383	52.703	237.524
Finansijske obaveze u bilansu stanja									
Ukupni depoziti	27.983	1.173	2.429	14.803	16.845	30.671	12.286	2.026	108.217
Depoziti po viđenju	25.323	-	-	-	-	-	-	-	25.323
Oročeni depoziti	1.042	1.173	2.429	14.803	16.845	30.671	12.286	2.026	81.276
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	1.618	-	-	-	-	-	-	-	1.618
Ukupne pozajmice	53	-	371	734	418	4.514	70.621	3.300	80.012
Pozajmice od matične banke	-	-	-	-	-	-	58.744	-	58.744
Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	-	-	-	9	-	-	1.818	-	3.652
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	-	-	371	725	418	4.514	10.059	1.475	17.563
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	53	-	-	-	-	-	-	-	53
Ostale dospelje obaveze	3.151	-	-	-	-	-	-	-	3.151
Ukupno :	31.187	1.173	2.800	15.538	17.263	35.186	82.907	5.326	191.381
Gap dospjeća I-II	22.299	(998)	(1.792)	(1.362)	(9.179)	(11.508)	476	47.377	45.320
Kumulativni Gap	22.299	21.301	19.509	18.147	8.968	(2.540)	(2.064)	45.320	19%
% od ukupnog izvora sredstava	9%	9%	8%	8%	4%	(1%)	(1%)	19%	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2014. GODINE

(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)

b) Prema očekivanom dospijanju

Finansijska aktiva u bilansu stanja

Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka

Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Sredstva kod banaka

Sredstva izdvojene obavezne rezerve

Kreditni

HoV raspoložive za prodaju

HoV koje se drže do dospelja

Ostala potraživanja

Ukupno :

Finansijske obaveze u bilansu stanja

Ukupni depoziti

Depoziti po viđenju

Oročeni depoziti

Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja

Ukupne pozajmice

Pozajmice od matične banke

Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda

Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija

Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja

Ostale dospelje obaveze

Ukupno :

Gap dospelja I-II

Kumulativni Gap

% od ukupnog izvora sredstava

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2013. godine (Napomena 26):

Garancije

Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite

Ukupno

	1 - 7	8 - 15	16 - 30	31 - 90	91 - 180	181 - 365	1 - 5	Preko 5	UKUPNO
	dana	dana	dana	dana	dana	dana	godina	godina	
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	34.805	164	657	1.970	1.642	1.231	1.806	246	42.522
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	4.590	-	-	-	-	-	-	-	4.590
Sredstva kod banaka	29.723	-	-	-	-	-	-	-	29.723
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	493	164	657	1.970	1.642	1.231	1.806	246	8.209
Kreditni	12	11	3.863	13.450	14.846	26.649	85.060	45.958	189.849
HoV raspoložive za prodaju	17	-	-	-	-	-	-	-	17
HoV koje se drže do dospelja	-	-	-	2.066	-	-	-	-	2.066
Ostala potraživanja	-	-	809	809	810	810	-	-	3.238
Ukupno :	34.834	175	5.329	18.295	17.298	28.690	86.866	46.204	237.692

Ukupni depoziti	3.574	1.173	5.204	15.553	18.424	32.251	30.012	2.026	108.218
Depoziti po viđenju	2.532	-	2.532	506	1.013	1.013	17.726	-	25.323
Oročeni depoziti	1.042	1.173	2.429	14.803	16.845	30.671	12.286	2.026	81.276
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	243	243	566	566	-	-	1.618
Ukupne pozajmice	-	-	379	742	437	4.533	70.621	3.300	80.012
Pozajmice od matične banke	-	-	-	-	-	-	58.744	-	58.744
Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	-	-	-	9	-	-	1.818	1.824	3.652
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	-	-	371	725	418	4.514	10.059	1.475	17.563
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	231	231	539	539	-	-	1.540
Ostale dospelje obaveze	-	-	473	473	1.104	1.101	-	-	3.151

Ukupno :	3.574	1.173	6.056	16.768	19.965	37.885	100.633	5.326	191.381
Gap dospelja I-II	31.260	(998)	(727)	1.527	(2.667)	(9.195)	(13.767)	40.878	46.311
Kumulativni Gap	31.260	30.262	29.535	31.062	28.395	19.200	5.433	46.311	
% od ukupnog izvora sredstava	13%	13%	12%	13%	12%	8%	2%	19%	

	Do godinu dana	Preko godinu dana	Ukupno
Garancije	7.433	856	8.289
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	5.641	207	5.848
Ukupno	13.074	1.063	14.137

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.4. Rizik likvidnosti (nastavak)**

Banka je u toku 2014. godine održavala dnevni koeficijent likvidnosti iznad limita od 0,9 propisanog od strane Centralne banke Crne Gore.

Dnevni koeficijent likvidnosti	2014.
na dan 31. decembar	4,81
prosjeak za decembar	4,57
maksimalan nivo u toku godine	5,13
minimalan nivo u toku godine	3,54

Vrijednosti dnevnog koeficijenta tokom 2013. godine:

Dnevni koeficijent likvidnosti	2013.
na dan 31. decembar	4,76
prosjeak za decembar	4,67
maksimalan nivo u toku godine	5,47
minimalan nivo u toku godine	3,03

Banka je tokom 2014. godine zadržala sličnu adekvatnost ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava, kao u 2013 godini.

Struktura na dan 31. decembra 2014. godine je sljedeća:

Učešće likvidnih obaveza u likvidnim sredstvima - ročnost do 30 dana	23%
Učešće likvidnih obaveza ročnosti od 31 – 90 dana u likvidnim sredstvima ročnost do 90 dana	30%
Procenat obaveza ročnosti od 91 – 180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana	13%

U 2013. godini je nastavljeno sa probijanjem limita procenta obavezne ročnosti od 91-180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana U 2014 godini je doslo do promjene u strukturi i rokovima dospijeca elemenata aktive i pasive koji su uticali na smanjenje koeficijenta

Uporedna struktura na dan 31. decembra 2013. godine je sljedeća:

Učešće likvidnih obaveza u likvidnim sredstvima - ročnost do 30 dana	28%
Učešće likvidnih obaveza ročnosti od 31 – 90 dana u likvidnim sredstvima ročnost do 90 dana	36%
Procenat obaveza ročnosti od 91 – 180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana	82%

Stanja novih racia likvidnosti na dan 31.12.2014:

- 1) LvaR - normal scenario 243 EUR, stress scenario 284 EUR
- 2) NSFR - 103%
- 3) SRC - OK status
- 4) LCR- 166 %

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti zajmoprimca, odnosno komitenta banke.

Kreditni portfolio banke se sastoji od kredita korporativnim privrednim subjektima malim i srednjim preduzećima (SME), preduzetnicima, javnom sektoru, fizičkim licima.

Nosilac ukupnih ovlaštenja za preuzimanje kreditnog rizika je Uprava Banke. Uprava Banke ovlaštena je za preuzimanje kreditnog rizika u iznosima do EUR 3.000.000. U skladu sa važećim operativnim politikama, Uprava Banke delegirala je 50% ovlaštenja za preuzimanje kreditnog rizika na Kreditni odbor Banke, pa ovo važno tijelo Banke može donositi kreditne odluke u iznosima do EUR 1.500.000. Takođe, u skladu sa važećim operativnim politikama Banke, Uprava Banke delegirala je ovlaštenja za preuzimanje kreditnog rizika s Kreditnog odbora na pojedinačne rukovodioce sektora Rizika za kreditne odluke za predmetni tržišni sektor.

Tri glavne komponente procesa upravljanja kreditnim rizikom su:

- usmjeravanje i vršenje akcija u cilju mjerenja, preuzimanja, izbjegavanja i disperzije rizika,
- limitiranje rizika i
- kontrola rizika (mjerenje, praćenje, izvještavanje).

Prilikom aktivnosti mjerenja, usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja i disperzije kreditnog rizika, Banka sprovodi 4 (četiri) pristupa:

- Finansijska analiza klijenta, uvid u klijentovu kreditnu istoriju s Bankom i drugim finansijskim institucijama, analiza tekućeg kreditnog zahtjeva, analiza klijentovog biznis modela, analiza klijentovih poslovnih planova i projekcija i posljedično odobrenje (preuzimanje) kreditnog rizika;
- Redovna prezentacija statusa poslovanja klijenta nadležnom nosiocu preuzetih ovlaštenja za definisani kreditni rizik najmanje jednom godišnje tokom perioda trajanja ugovora između Banke i klijenta;
- Redovan nadzor klijentovih aktivnosti, a naročito u oblasti redovnog plaćanja dospjelih obaveza, značajnih promjena u finansijskom stanju i internom rejtingu klijenta;
- Eventualno restrukturiranje klijentovih obaveza perma Banci i posljedično pristupanje koracima prinudne naplate, u slučaju neuspješnog restrukturiranja.

Preuzimanje kreditnog rizika

Uprave Banke, kao nosilac ukupnih ovlaštenja za preuzimanje kreditnog rizika, nadležna je za delegiranje ovlaštenja na Kreditni Odbor Banke i na pojedinačne ovlaštenja za preuzimanje kreditnog rizika zaposlenih u sektorima Rizika.

Prije donošenja odluke o podnijetom kreditnom prijedlogu, nosilac ovlaštenja za preuzimanje kreditnog rizika mora imati na raspolaganju informacije o kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima kreditne sposobnosti potencijalnog korisnika kredita, kao što su podaci:

- o strukturiranju transakcije (kredita) između Banke i klijenta,
- o finansijskom stanju klijenta,
- o tržišnom segmentu klijenta i o tržištu uopšte (kod pravnih lica i o korporativnoj strategiji klijenta), namjeni za koju se kredit odobrava,
- kod pravnih lica i o biznis modelu klijenta i same transakcije (kredita),
- izvorima za vraćanje kredita,
- vrsti i vrijednosti obezbjeđenja kredita
- i o svim eksternim informacijama koje mogu biti relevantne za donosioca kreditne odluke.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Preuzimanje kreditnog rizika (nastavak)

Strukturiranje transakcije (kredita) između Banke i klijenta vrši se u Sektorima (Odjeljenjima) prodaje, utvrđivanjem optimalnog odnosa između klijentovih potreba i Bančine ponude proizvoda.

Finansijsko stanje korisnika kredita, tržišni segment i komparativne prednosti, namjena kredita, biznis model, izvori za vraćanje kredita, opis i vrijednost kolaterala i druge relevantne informacije nosiocu ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika prezentuju se u standardizovanoj formi kreditne aplikacije (zahtjeva) kompletirane zajedničkim radom i analizama sektora Prodaje i ovlašćenog sektora Rizika, koji prati tržišni sektor.

U postupku odobravanja kredita, za procjenu drugih faktora relevantnih za odluku o preuzimanju kreditnog rizika, naročito se posvećuje pažnja sljedećem:

- 1) informacijama o opštem ekonomskom ciklusu;
- 2) informacijama o stanju i perspektivama privredne grane kojoj pripada dužnik;
- 3) podacima o koncentraciji kredita u pojedinim privrednim granama
- 4) tržišnoj poziciji dužnika;
- 5) vlasničkoj i statusnoj promjeni kod dužnika;
- 6) korporativnom upravljanju i sposobnosti menadžmenta;
- 7) strukturiranosti kredita;
- 8) kompatibilnosti namjene kredita sa djelatnošću dužnika, i
- 9) usklađenosti odobravanja kredita sa politikama i procedurama Banke.

Izbjegavanje kreditnog rizika

Opšte usmjerenje Banke je da ne odobrava sljedeće vrste kredita/kreditnih zahtjeva:

- Kredite of-šor kompanijama za poslove u drugim zemljama;
- Kredite podnosiocima zahtjeva sumnjivog karaktera odnosno integriteta;
- Kredite za poslove koji djeluju nezakoniti s aspekta tekuće regulative odnosno, odstupaju od Bančine poslovne politike;
- Kredite potencijalnom zajmoprimcu koji odbija da obezbijedi banci standardnu finansijsku i ostalu prateću dokumentaciju, odnosno relevantne podatke poslovanja;
- Nove kreditne zahtjeve klijenata koji su prouzrokovali gubitke za Banku, neposlovnim ponašanjem prilikom ranije uzetih kredita.

Takođe, licima povezanim sa Bankom se ne smije davati specijalni tretman prilikom odobravanja kredita, utvrđivanja uslova, troškova, tražene (standardne) dokumentacije ili planova otplate kredita.

Izraz "lica povezana sa bankom" definisan je Zakonom o bankama (član 3- Pojmovnik) i to su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (braćni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Disperzija i limiti izloženosti kreditnom riziku

Kreditni rizik može biti koncentrisan kod jednog ili više komitenata sa potencijalom da proizvede gubitke koji mogu ugroziti stabilnost i mogućnost Banke da obavlja svoje osnovne aktivnosti.

U svrhu disperzije kreditnog rizika utvrđuju se limiti izloženosti prema jednom ili više zajmoprimaca, u skladu sa regulativom: Zakonom o bankama, Odlukom o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom i Odlukom o minimalnim standardima poslovanja banke sa licima povezanim sa bankom.

Zakon o bankama propisuje da ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 25% sopstvenih sredstava banke.

Izloženost Banke prema jednom licu, odnosno grupi povezanih lica, predstavlja ukupan iznos svih potraživanja banke po kreditima i drugoj aktivni, uključujući i iznos vanbilansnih obaveza i nenaplaćene otpisane aktive, umanjen za iznos potraživanja koji je obezbijeđen kvalitetnim instrumentima obezbjeđenja potraživanja, u skladu sa propisom Centralne banke.

Izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica, koja je jednaka ili veća od 10% sopstvenih sredstava banke, smatra se velikom izloženošću banke.

Zbir svih velikih izloženosti banke ne smije biti veći od 800% sopstvenih sredstava banke.

Disperzija i limiti izloženosti kreditnom riziku (nastavak)

Za izloženosti prema licima povezanim sa bankom, Banka je dužna da primijeni sljedeća ograničenja:

- 1) ukupna izloženost banke prema svim licima povezanim sa bankom ne smije biti veća od 200% sopstvenih sredstava banke;
- 2) ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor, uključujući i članove njegove uže porodice, smije iznositi najviše 2% sopstvenih sredstava banke;
- 3) ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica iz tačke 2 ovog stava i/ili članova njihove uže porodice smije iznositi najviše 10% sopstvenih sredstava banke;
- 4) ukupna izloženost prema zaposlenom koji nije lice iz tačke 1 ovog stava smije iznositi najviše 1% sopstvenih sredstava banke;
- 5) ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tog akcionara, smije iznositi najviše 10% sopstvenih sredstava banke;
- 6) ne smije iznositi više od 20% sopstvenih sredstava banke zbir ukupne izloženosti banke prema sljedećim licima:
 - akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara,
 - pravnim licima koja kontroliše lice koje kontroliše i banku,
 - pravnim licima koje kontroliše banka.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.5. Kreditni rizik (nastavak)****Metodi mjerenja i praćenje izloženosti kreditnom riziku**

Praćenje, mjerenje i kontrola poštovanja uspostavljenih limita za preuzimanje kreditnog rizika odvijaju se na dva nivoa – po pojedinačnoj izloženosti i na portfolio nivou.

Sektor za kreditnu podršku i administraciju i Sektor za finansijsku analizu i ocjenu kreditnog rizika su dužni da uspostave i sprovedu praćenje individualnih kreditnih izloženosti po sljedećim osnovama:

- adekvatnu administraciju kreditnih dosijea u skladu sa procedurom Sektora, ažurnu knjigovodstvenu evidenciju svih promjena u kreditnom odnosu;
- sprovođenje ažurne kontrole ispunjavanja kreditnih obaveza, s ciljem da se u najranijoj fazi identifikuje mogući nepovoljan trend u kreditnom dosijeu;
- utvrđivanje ukupnog iznosa izloženosti prema pojedinačnom zajmoprimcu ili grupi povezanih lica, kao i prema licima povezanim sa bankom, i utvrđivanje da li spadaju u velike izloženosti;
- adekvatnu mjesečnu procjenu kreditnog rizika po zajmoprimcu u smislu dodjeljivanja pravilne kategorije rizika i izdvajanje rezervacija u skladu sa istim;
- dostavljanje informacija o kašnjenjima zajmoprimaca i puna kooperacija sa tržišnim sektorima u cilju efikasnije naplate potraživanja;
- pripremu materijala za Odbor za praćenje potencijalno problematičnih kredita, za koji se redovno priprema kompletna informacija o kreditnoj izloženosti kojoj je dodijeljen intern rejting 4A i niži;
- adekvatan monitoring obezbjeđenja povraćaja kredita, što podrazumijeva najmanje godišnju sertifikovanu evaluaciju sredstava obezbjeđenja i davanje instrukcija tržišnim sektorima u slučaju potrebe za preduzimanjem mjera kako bi se ponovo uspostavio ugovoreni stepen pokrivanja.

Rejting klijenta procjenjuje se na kraju izvršene finansijske analize, a na osnovu određenih kriterijuma koji se koriste u analizi. Takođe, redovna mjesečna rekalkulacija internog rejtinga vrši se na osnovu informacija o:

- danima kašnjenja klijenta,
- eksternih faktora koji mogu uticati na pogoršanje finansijske situacije klijenata, i
- bilo koje eksterne ili interne informacije koja ukazuje na materijalno uvećanje kreditnog rizika.

Izloženost kreditnom riziku po kategorijama internih rejtinga, data je u nastavku:

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije
31.12.2014.						
bez rejtinga	35	1	842	2	877	3
1A-1E	554	3	661	10	1.215	13
2A-2E	22.999	60	15.505	163	38.504	223
3A-3E	32.181	212	32.114	198	64.295	410
4A-4E	10.714	50	29.976	148	40.690	198
5A-5E	16.392	1.956	11.338	2.776	27.730	4.732
Ukupno	82.875	2.282	90.436	3.297	173.311	5.579
Ukupno (neto)		80.593		87.139		167.732

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
31.12.2013	Bilans	Rezervacije	Bilans	Rezervacije	Bilans	Rezervacije
bez rejtinga	67	1	2.421	15	2 488	16
1A-1E	1.829	4	582	9	2 411	13
2A-2E	29.694	104	19.518	134	49 212	238
3A-3E	33.100	251	44.705	276	77 805	527
4A-4E	11.517	66	16.694	83	28 211	149
5A-5E	18.546	4.667	10.176	2.467	28 722	7.134
Ukupno	94.753	5.093	94.096	2.984	188 849	8.077
Ukupno (neto)		89.660		91.112		180.772

Odjeljenje rehabilitacije i Odjeljenje za kontrolu rizika, za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku, vrše mjesečnu procjenu obezvrjeđenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke) po već utvrđenoj metodologiji a u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Banka razlikuje i obračunava dva opšta tipa umanjena vrijednosti:

1. Rezervacije za pojedinačne (specifične) rizike sa dva pod-tipa:
 - a. Individualno umanjeno vrednosti (SRP)
 - b. Kolektivno umanjeno vrednosti (SRP CI)
2. Rezervacije za portfolio rizike (opšte rezervacije za rizike) – PRP)

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju ispravku vrijednosti sredstava za iznos za koji se očekuje da neće biti naplaćen (povraćen) na ugovoreni datum dospelja. Iznos gubitka za koji se ispravlja preostala neizmirena izloženost jednak je bruto izloženosti (bilansne i/ili vanbilansne) umanjenoj za očekivane buduće tokove gotovine diskontovane po trenutnoj vrijednosti.

$$\text{Rezervacije za pojedinačne rizike} = \text{Bruto izloženost} - \text{Neto sadašnja vrijednost svih budućih očekivanih tokova gotovine (do konačne otplate)}$$

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju mjeru rizika za identifikovane gubitke i mogu se uvijek izdvojiti za pojedinačnu izloženost. U zavisnosti od tipa procjene tokova gotovine, razlikujemo:

- a) Individualno utvrđene rezervacije gdje se budući očekivani tokovi gotovine procjenjuju i priznaju za svaku pojedinačnu izloženost/klijenta,
- b) Kolektivno utvrđene rezervacije gdje se budući očekivani tokovi gotovine procjenjuju za grupu izloženosti sličnih karakteristika, ali se mogu priznati (izdvojiti) za svaku pojedinačnu izloženost koja pripada grupi izloženosti.

Najznačajniji kriterijum za utvrđivanje koji će se metod koristiti za procjenu pojedinačnih rezervacija za rizike jeste da li je ukupni iznos izloženosti individualno značajan ili ne. Banka tretira određenu izloženost kao individualno značajnu u slučaju kada ukupna bruto izloženost grupe povezanih lica prelazi 50.000 EUR bez umanjena za vrijednost kolaterala.

Rezervacije za rizike na portfolio nivou predstavljaju ispravku vrijednosti sredstava za nastale ali neprijavljene (neidentifikovane) gubitke. Pošto za procjenu rezervacija za rizike na portfolio nivou ne mora doći do default događaja, one se ne mogu izdvajati za pojedinačne izloženosti, već predstavljaju opštu mjeru očekivanog kreditnog rizika u okviru portfolia ispravljenju za period hitnosti. U principu, rezervacije za rizike na portfolio nivou predstavljaju rezultat sledećeg pristupa:

$$\text{Rezervacije za rizike na portfolio nivou} = \text{Očekivani gubitak (PD*EAD*LGD)} - \text{Period identifikacije gubitka (Loss Identification Period - LIP)}$$

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.5. Kreditni rizik (nastavak)**

Sledeća tabela prikazuje izloženost kreditnom riziku umanjena za rezervisanja:

31.12.2014.	Bruto krediti	Rezervacije	Neto potraživanja kredit
Portfolio rezervisanja za rizik	155.808	1.434	154.374
Individualna rezervisanja za rizik	17.503	4.145	13.358
Ukupno	173.311	5.579	167.732

31.12.2013.	Bruto krediti	Rezervacije	Neto potraživanja kredit
Portfolio rezervisanja za rizik	175.985	1.132	174.853
Individualna rezervisanja za rizik	12.864	6.945	5.919
Ukupno	188.849	8.077	180.772

Pregled ukupnog iznosa individualno umanjenih kredita klijentima, kao i sredstava kod drugih banaka, zajedno sa fer vrijednosti povezanih kolaterala koje Banka drži kao sredstvo obezbjeđenja, dat je u nastavku:

31.12.2014.	Privreda	Stanovništvo	Ukupno
Ukupno krediti SRP/SRPci	8.142	9.361	17.503
Rezervacije SRP/SRPci	1.372	2.773	4.145
Kolaterali	5.721	6.198	11.919

31.12.2013.	Privreda	Stanovništvo	Ukupno
Ukupno krediti SRP/SRPci	6.810	6.054	12.864
Rezervacije SRP/SRPci	4.495	2.450	6.945
Kolaterali	1.769	3.408	5.177

Odjeljenje za kontrolu rizika je dužno da na portfolio nivou prati izloženost kreditnom riziku po sljedećim osnovama:

- utvrđivanje zbira velikih izloženosti i kontrola poštovanja limita ovlašćenja,
- utvrđivanje i praćenje kvaliteta kreditnog portfolia (struktura po kategorijama rizika, po veličini kredita, po privrednim granama i kontrola poštovanja limita ovlašćenja,
- praćenje razvoja u odnosu na prethodne periode.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Instrumenti obezbjeđenja

Procjena kvaliteta kolaterala vrši se na osnovu njegove procijenjene vrijednosti, tržišnih i drugih uslova za realizaciju tog kolaterala, uzimajući naročito u obzir rokove u kojima se kolateral može realizovati.

Instrumenti obezbjeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- 1) hipoteke nad poslovnim i stambenim objektima
- 2) jemstva pravnih i fizičkih lica
- 3) zaloga nad nepokretnom i pokretnom imovinom,
- 4) zaloga nad hartijama od vrijednosti,
- 5) garancije banaka i korporativne garancije
- 6) položeni garantni depoziti.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku bez uzimanja u obzir sredstava obezbjeđenja:

	2014.	2013.
Bilansna aktiva		
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	38.041	34.479
Potraživanja za kamatu i naknadu	1.816	2.189
Depoziti kod banaka	11.917	8.043
Plasmani komitentima		
- Preduzeća	71.055	81.905
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	71.652	73.626
- Hipotekarni krediti	16.253	19.279
- Preduzetnici i mala preduzeća	12.530	13.335
Hartije od vrijednosti (izuzev sopstevnih akcija)	2.720	2.083
Ostali plasmani	-	-
Ostala sredstva	35	47
Ukupno bilansna aktiva	226.033	234.986
Vanbilansne stavke:		
Finansijske garancije i akreditivi	6.570	8.657
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	5.750	5.848
Ukupno vanbilansne stavke	12.320	14.505
Stanje na dan 31. decembar	238.362	249.491

Kreditna izloženost i kolaterali su prikazani u sledećoj tabeli:

31.12.2014.	Stanovništvo		Privreda		Ukupno	
	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali
Kreditna izloženost, neto	87.139	61.149	80.593	54.166	167.732	116.315

31.12.2013.	Stanovništvo		Privreda		Ukupno	
	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali
Kreditna izloženost, neto	89.558	63.605	91.214	59.403	180.772	123.008

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Plasmani

Pregled plasmana prikazan je u tabeli:

	31. decembar 2014.		31. decembar 2013.	
	Plasmani komitentima	Depoziti kod banaka	Plasmani komitentima	Depoziti kod banaka
Neobezvređena potraživanja bez kašnjenja	117.567	11.917	116.411	8.043
Neobezvređena dospela potraživanja	685	-	5.306	-
Obezvređena potraživanja	54.310	-	66.213	-
Ukupni bruto plasmani	172.562	11.917	188.010	8.043

Neobezvrijeđeni dospjeli plasmani

Na dan 31. decembar 2014. godine, neobezvrijeđeni dospjeli plasmani komitentima iznose:

	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
31. decembar 2014.	Hipotekarni kredit	Stanovništvo	Preduzetnici i mala preduzeća	Preduzeća	Ukupno
U kašnjenju do 29 dana	-	247	74	342	663
U kašnjenju 30 - 89 dana	-	-	-	22	22
U kašnjenju 90 dana – manje od jedne godine	-	-	-	-	-
Ukupni bruto plasmani		247	74	364	685

Na dan 31. decembar 2013. godine, neobezvrijeđeni dospjeli plasmani komitentima iznose:

	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
31. decembar 2013.	Hipotekarni kredit	Stanovništvo	Preduzetnici i mala preduzeća	Preduzeća	Ukupno
U kašnjenju do 29 dana	-	813	584	1.064	2.461
U kašnjenju 30 - 89 dana	65	504	-	2.276	2.845
U kašnjenju 90 dana – manje od jedne godine	-	-	-	-	-
Ukupni bruto plasmani	65	1.317	584	3.340	5.306

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.5. Kreditni rizik (nastavak)

Obezvrijeđena potraživanja

Pregled bruto iznosa obezvrijeđenih potraživanja, na dan 31. decembar 2014. godine prikazan je u tabeli koja slijedi:

	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	Ukupno
	Hipotekarni krediti	Preduzetnici i mala preduzeća	Ostalo	Preduzeća	
31. decembar 2014.					
Pojedinačno obezvrijeđeni plasmani, bruto	6.730	3.259	16.481	27.840	54.310

Pregled bruto iznosa obezvrijeđenih potraživanja, na dan 31. decembar 2013. godine prikazan je u tabeli koja slijedi:

	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	Ukupno
	Hipotekarni krediti	Preduzetnici i mala preduzeća	Ostalo	Preduzeća	
31. decembar 2013.					
Pojedinačno obezvrijeđeni plasmani, bruto	7.021	4.689	16.557	41.836	66.273

Forborn aktiva

Pod forborn aktivom se smatraju oni klijenti koji nisu u mogućnosti da ispoštuju rokove i uslove iz ugovora zbog finansijskih poteškoća. Zbog novonastalih finansijskih poteškoća, Banka može da se odluči na izmjenu rokova i uslova iz ugovora kako bi omogućila klijentu da vraća dug i da refinansira ugovor, u cijelom iznosu ili samo dio.

U tom smislu, sljedeće je dozvoljeno:

- Izmjena dogovorenih uslova i rokova koje klijent nije u mogućnosti da ispoštuje zbog finansijskih poteškoća i koje se odobravaju zbog novonastale situacije klijenta.
- Totalno ili djelimično refinansiranje problematičnog ugovora, koje ne bi bilo odobreno da se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Izloženosti se neće smatrati forborn aktivom ukoliko se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

U Grupi, tako i u Hypo Alpe-Adria-Bank AD Podgorica, smatra se da se klijent nalazi u finansijskim poteškoćama ukoliko mu je interni rejting gori od 3E tj. ukoliko spada u sljedeću grupu:

- Watch lista (4A – 4E)
- NPL (5A – 5E)

Sljedeća tabela prikazuje iznos forborn aktive na kraju 2014. i 2013. godine:

Bruto krediti	31.12.2014.	promjene u toku godine	31.12.2013.
Javni sektor	3.288	(239)	3.577
Privreda	15.994	2.815	13.179
Stanovništvo i mala i srednja preduzeća	14.011	(19)	14.060
Ukupna forborn aktiva	33.293	(2.476)	30.816

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.5. Kreditni rizik (nastavak)**

Sljedeća tabela predstavlja forborn aktivu podijeljenu po vrsti umanjnja vrijednosti koje je izvršeno:

Bruto krediti 31.12.2014.	Kreditni koji nisu u kašnjenju	Kreditni koji su u kašnjenju ali za koje nije izvršeno umanjnje vrijednosti	Izvršeno umanjnje vrijednosti	Bruto krediti 31.12.2014.
Javni sektor	-	3.288	-	3.288
Privreda	6.675	4.667	4.652	15.994
Stanovništvo i mala i srednja preduzeća	7.738	2.605	3.668	14.011
Ukupna forborn aktiva	14.413	10.560	3.320	33.293

5.6. Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- 1) političko-ekonomski rizik (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja Banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji);
- 2) rizik transfera (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika).

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za planiranje na godišnjem nivou, praćenje izloženosti riziku zemlje, izvještavanje Uprave Banke o poštovanju interno uspostavljenih limita i, u slučaju potrebe, o visini potrebnih rezervacija i kategorizaciji izloženosti, odnosno rangiranju zemalja dužnika.

Nadležni tržišni sektori učestvuju u procesu planiranja aktivnosti na tržištima van Crne Gore i dužni su da se pridržavaju propisanih limita izloženosti riziku zemlje.

Potrebni kapital za rizik zemlje po metodologiji regulatora se utvrđuje tako što se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz te zemlje ponderiše odgovarajućim ponderom rizika.

Neto izloženost prema jednoj zemlji predstavlja ukupnu izloženost prema dužnicima te zemlje, potom umanjenu za formirane rezerve za potencijalne kreditne gubitke po tim izloženostima.

5.7. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih eksternih događaja. Banka identifikuje, procjenjuje i prati operativni rizik u svim materijalno značajnim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima, a prije njihovog uvođenja procjenjuje operativni rizik koji može nastati njihovim uvođenjem.

Cilj Banke pri upravljanju operativnim rizikom jeste, pored identifikacije, i smanjenje vjerovatnoće nastanka identifikovanih potencijalnih događaja, kao i minimizacija gubitaka pri događajima po osnovu izloženosti Banke operativnom riziku.

Banka koristi jednostavni metod za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.8. Pravična (fer) vrijednost**

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

MSFI 13 zahtijeva objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2),
- informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu (kao što su hartije od vrijednosti kojima se trguje i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju) zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtevaju MRS i MSFI. Kako je objelodanjeno u Napomeni 4, po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI

a) *Prihodi od kamata i slični prihodi*

	2014.	2013.
Po osnovu depozita kod:		
- inostranih banaka	13	13
- Centralne banke	1	1
Ukupno po osnovu depozita	14	14
Po osnovu kredita datih:		
- finansijskim institucijama	11	15
- državnim organizacijama i opštinama	976	1.256
- preduzećima u privatnom vlasništvu	5.405	6.046
- preduzećima u državnom vlasništvu	381	465
- preduzetnicima	68	70
- fizičkim licima	7.263	7.099
- nevladinim i neprofitnim organizacijama	5	2
Ukupno po osnovu kredita	14.109	14.953
Troškovi obezvrjeđenja po kamatnim potraživanjima	(769)	(789)
Ukupno prihodi od kamata	13.354	14.178
Od toga: unwinding	147	250

b) *Rashodi kamata i slični rashodi*

	2014.	2013.
Po osnovu depozita primljenih od:		
- finansijskih institucija	181	375
- državnih organizacija i opština	260	198
- preduzeća u privatnom vlasništvu	326	349
- preduzeća u državnom vlasništvu	2	1
- preduzetnika	1	1
- fizičkih lica	2.416	3.202
- nevladinih i neprofitnih organizacija		
Ukupno po osnovu depozita	3.186	4.126
Obaveze po kreditima	2.604	2.349
Obaveze po subordiniranim dugovima	-	62
Ukupno po osnovu kredita	2.604	2.411
Ukupno rashodi kamata	5.790	6.537
Neto prihodi od kamata	7.564	7.641

7. TROŠKOVI OBEZVREĐENJA I REZERVISANJA

a) Knjiženja (u korist prihoda)/na teret rashoda

	Godina koja se završava	
	2014.	31. decembra 2013.
Neto ispravke / rezervisanja po osnovu:		
- kredita	1.334	4.753
-umanjenje vrijednosti stečene aktive	-	775
- naknada	82	95
Ukupno troškovi obezvrjedjenja	1.416	5.623
Troškovi rezervisanja po osnovu vanbilansnih stavki	15	12
Ukupno troškovi obezvređenja i rezervisanja	1.431	5.635

7. TROŠKOVI ZA GUBITKE PO BILANSNIM I VANBILANSNIM POZICIJAMA (nastavak)

b) Promije ne na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

	Kreditni i potraživanja od klijenata (Napomena 16)	Kamate i ostala finansijska potraživanja (Napomene 16 i 19)	Vanbilansna evidencija (Napomena 22)	Otpremnine zaposlenima (Napomena 22)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2013. godine	8.404	406	119	71	9.000
Korekcija početnog stanja - prelazak na MRS:					
Ukidanje lokalnih rezervisanja	(8.404)	(406)	(119)	-	(8.929)
Izdvajanje rezervisanja po MRS	5.274	574	138	-	5.986
Ispravke vrijednosti u toku godine	14.959	1.801	557	67	17.384
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	(10.207)	(999)	(545)	-	(11.751)
Otpis	(2.648)	(532)	-	-	(3.180)
Stanje, 31. decembar 2013. godine	7.378	844	150	138	8.510
Korekcija početnog stanja - prelazak na MRS:					
Ispravke vrijednosti u toku godine	1.168	97	1.637	(47)	2.855
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	(7.212)	(858)	(1.713)	-	(9.783)
Otpis	4.245	106			4.351
Stanje na dan 31. decembar 2014. godine	5.579	189	74	91	5.933

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI**a) Prihodi od naknada**

	2014.	2013.
Naknade po kreditima	1.212	747
Naknade po vanbilansnim poslovima	167	208
Naknade za usluge platnog prometa i vođenja računa	914	903
Ostale naknade i provizije	189	715
	2.482	2.573

b) Rashodi od naknada

	2014.	2013.
Naknade po uzetim kreditima	306	122
Naknade po vanbilansnim poslovima	94	98
Naknade Centralnoj banci	108	108
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking poslova	37	29
Ostale naknade i provizije	87	288
Osiguranje depozita	563	508
	1.195	1.153

9. NETO DOBICI/GUBICI OD INVESTICIONIHOV

	2014.	2013.
Dobici od prodaje hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	1	6
Dobici od prodaje hartija od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	50	77
Neto dobici od investicionih HOV	51	83

10. NETO DOBICI/GUBICI OD KURSNIH RAZLIKA

Neto dobici / gubici od kursnih razlika	2014.	2013.
Prihodi iz poslovanja sa devizama	165	127
Neto gubici po osnovu nerealizovanih kursnih razlika	(55)	(56)
Neto dobici od kursnih razlika	110	71

11. TROŠKOVI ZAPOSLENIH, OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE

a) Troškovi zaposlenih	2014.	2013.
Neto zarade	2.302	2.495
Porezi i doprinosi na zarade	1.710	1.837
Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih	40	60
Naknade članovima Upravnog odbora	-	9
Troškovi službenih putovanja	100	110
Troškovi rezervisanja za otpremnine	(46)	67
Ukupno	4.106	4.578
b) Opšti i administrativni troškovi	2014.	2013.
Troškovi zakupa	671	623
Obezvrjeđenje po osnovu oneroznih ugovora	-	-
Troškovi održavanja imovine	1.197	1.444
Troškovi obezbjeđenja	129	106
Troškovi osiguranja	20	51
Ostali troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive		106
Troškovi reklame	262	261
Usluge telekomunikacija	236	253
Kancelarijski materijal	64	69
Stručne usluge	592	678
Sudski troškovi	17	41
Ostali troškovi	461	473
Ukupno	3.649	4.105
c) Troškovi amortizacije	2014.	2013.
Troškovi amortizacije		
-nekretnina, postrojenja i opreme	283	287
-nematerijalnih ulaganja	152	183
Ukupno	435	470

Banka zakupljuje poslovni prostor za centralu Banke, kao i za ekspoziture.

12. OSTALI RASHODI I OSTALI PRIHODI**a) Ostali prihodi**

	2014.	2013.
Prihodi od naplaćenih otpisanih kredita i kamata:	-	1.637
- preneseni u Hypo Development	-	230
- ostalo	353	1.407
Dobici od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme	23	2
Prihod od izdavanja poslovnog prostora	29	22
Ispravke prethodne godine	-	363
Vanredni prihodi	1	7
Ostali poslovni prihodi	10	378
	416	2.409

b) Ostali rashodi

	2014.	2013.
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	-	4
Ostali troškovi poreza i taksi	463	79
Gubici od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme	-	21
Ispravke prethodne godine	21	154
Vanredni troškovi	10	22
Ostali rashodi	494	280

13. POREZI I DOPRINOSI IZ DOBITKA**a) Komponente poreza na dobit**

	2014.	2013.
Tekući porez na dobit	1.254	-
Odloženi poreski prihodi	-	82
	1.254	82

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja

	2014.	2013.
Gubitak / (dobitak) prije oporezivanja	(1.941)	(3.444)
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	(175)	(310)
Usklađivanje po osnovu kapitalnih gubitaka	20	2
Usklađivanje po osnovu kapitalnih gubitaka	-	(17)
Prenosivi poreski gubici po osnovu kojih nijesu priznata odložena poreska sredstva	(2.119)	(325)
Tekući porez na dobit	1.254	-
Poreski efekti po osnovu ukidanja odloženih poreskih obaveza iz prethodnih godina	-	82
Poreski efekti priznati u bilansu uspjeha	1.254	82

c) Komponente odloženih poreskih sredstava i obaveza

	2014.	2013.
Odložene poreske obaveze po osnovu privremene razlike između poreske osnovice osnovnih sredstava i njihove knjigovodstvene vrijednosti	-	82
	-	82

13. POREZI I DOPRINOSI IZ DOBITKA (nastavak)

d) *Nepriзнata odložena poreska sredstva (nastavak)*

Na dan 31. decembra 2014. godine Banka nije priznala odložena poreska sredstva u ukupnom iznosu od EUR 4.424 (31. decembar 2013. godine: EUR 6.181) i to po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka za 2014. godinu.

Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka zbog opreznosti u realizaciji planiranih poslovnih aktivnosti, kao i zbog dodatne opreznosti od izmjene poreskih propisa u odnosu na koje bi se odložena poreska sredstva mogla iskoristiti.

Prava na prenose neiskorišćenih poreskih gubitaka za koja nisu priznata odložena poreska sredstva u naprijed navedenim iznosima su istaknuta u sljedećim periodima:

	Neiskorišćena poreska sredstva po osnovu prenijetih poreskih gubitaka 2014.	Neiskorišćena poreska sredstva po osnovu prenijetih poreskih gubitaka 2013.
Do 1 godine	-	1.433
Od 1 do 5 godina	2.119	4.748
Preko 5 godina	-	-
Ukupno	2.119	6.181

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Gotovina u blagajni:		
u EUR	3.640	3.792
u stranoj valuti	661	798
Žiro račun	25.186	21.680
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	8.554	8.209
	38.041	34.479

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2014. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore (Sl.list CG 35/11, 61/12, 57/13, 52/14 i 7/15) (Napomena 3.4).

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Banka može do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora.

Na dan 31. decembra 2014. godine, Banka je u obliku državnih zapisa držala obaveznu rezervu u nominalnoj vrijednosti od EUR 2.759 (31. Decembar 2014: 2.066). Državni zapisi su klasifikovani kao hartije od vrijednosti koje se drže do dospeća.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Korespodentni računi kod inostranih banaka		
- kod matične banke i banaka Grupe	10.304	7.749
- kod ostalih banaka	1.613	294
	11.917	8.043

Korespondentski računi su otvoreni kod banaka članica Hypo Grupe, JP Morgan banke i City banke.

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

I u 2014. godini, Banka je nastavila sa praksom odobravanja kratkoročnih kredita privrednim društvima, koji se najvećim dijelom odobravaju za obrtna sredstva sa rokom do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobreni na period od 12 do 60 mjeseci i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, usluga, građevinarstva, turizma i ugostiteljstva. Lizing je odobran privrednim društvima na period od 12 do 60 mjeseci i to društvima iz oblasti usluga, turizma, ugostiteljstva i trgovine.

Kratkoročni krediti privrednim društvima se najčešće odobravaju uz kamatnu stopu u rasponu od 7,5% do 11% na godišnjem nivou. Dugoročni krediti privrednim društvima se najčešće odobravaju uz kamatne stope na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanog za 6,5% do 9% godišnje. Lizing se odobrava uz kamatne stope na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanog za 7,0% do 9,8% godišnje.

Gotovinski krediti stanovništvu se odobravaju sa kamatom u rasponu od 9,87% do 14% na godišnjem nivou i mogu biti kratkorocni i dugorocni sa dospeljećem do 7 godina. Najveći dio ovih kredita odobren je po kamatnoj stopi od 9,87% do 12% u zavisnosti od kategorije klijenta, primarno određenoj na osnovu redovnosti naplate ugovorenih obaveza i ugovornog odnosa sa Bankom. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu i izgradnju stambenih prostora kao i za ostale namjene, odobrene na period od 60 do 300 mjeseci uz kamatnu stopu na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a za kredite odobrene u EUR, uvećanih za marginu od 7,51 % do 9% godišnje. Hipotekarni krediti fizičkim licima u 2013. godini odobravani su po kamatnoj stopi 10,9 fiksno do 11,5%+ 3M EUR BOR na godišnjem nivou, uz ročnost od 60 do 180 mjeseci. Lizing je odobran stanovništvu po kamatnoj stopi na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanih za marginu od 7,8% do 10,3%, uz ročnost od 12 do 72 mjeseca.

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Dospjeli krediti:		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	8.313	9.137
privredna društva u državnom vlasništvu	219	297
opštine i javne organizacije	284	16
neprofitne organizacije	3	3
zaposleni	47	47
fizička lica	6.374	5.411
Kratkoročni krediti:		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	2.157	2.495
opštine	837	
zaposleni	6	2
fizička lica	173	167
Dugoročni krediti:		
domaće finansijske institucije	7	7
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	57.311	66.273
privredna društva u državnom vlasništvu	4.557	4.722
opštine i javne organizacije	9.818	12.154
društva za osiguranje		-
zaposleni	6.088	6.949
fizička lica	76.368	80.330
	172.562	188.010
Potraživanja po neizmirenim garancijama	165	135
Kamatna potraživanja	1.816	2.189
Vremenska razgraničenja - naknade	(1.232)	(1.485)
Bruto krediti	173.311	188.849
Minus ispravka vrijednosti	(5.579)	(8.077)
	167.732	180.772

Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfolio na kraju 2014. godine obuhvata najvećim dijelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore: 95% (2013: 95%).

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane banke je sljedeća:

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.097	2.156
Vađenje rude i kamena	4.011	5.520
Prerađivačka industrija	6.628	9.380
Snabdijevanje vodom	1.585	1.196
Građevinarstvo	6.274	7.467
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	26.246	30.399
Saobraćaj i skladištenje	6.356	6.255
Usluge pružanja smještaja i ishrane	4.808	5.523
Informisanje i komunikacije	1.000	493
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	7	7
Poslovanje nekretninama	14	2.780
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	3.857	3.027
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.741	1.498
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	10.083	12.384
Obrazovanje	13	107
Zdravstvo i socijalna zaštita	6.256	6.245
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	264	340
Ostale uslužne djelatnosti	266	328
Fizička lica - rezidenti	87.643	91.062
Nerezidenti	1.413	1.843
UKUPNO	172.562	188.010

Ukupna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na dan 31. decembra 2014. iznose 8.190 EUR (31. decembra 2013. godine: EUR 10.197), što čini 5,42% ukupnih datih kredita.

	31. decembar 2014.		31. decembar 2013.	
	Zbir minimalnih rata lizinga	Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga	Zbir minimalnih rata lizinga	Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga
Do 1 godine	4.459	3.970	4.931	4.285
Od 1 do 5 godina	4.709	4.221	6.477	5.900
Preko 5 godina	1	-	13	12
	9.169	8.191	11.421	10.197
Ukupno minimalne rate lizinga				
Minus: Budući finansijski prihodi	(978)	-	(1.224)	-
Sadašnja vrednost minimalnih rata lizinga	8.191	8.191	10.197	10.197

17. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	Gradjevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 01. januara 2013. godine	1.628	3.442	29	5.099
Povećanja	-	-	162	162
Ostalo	-	(9)	-	(9)
Stanje na dan 31. decembra 2013. godine	1.628	3.433	191	5.252
Povećanja	18	193	-	211
Stanje na dan 31. decembra 2014. godine	1.646	3.626	191	5.463
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 01. januara 2013. godine	1.045	2.149	-	3.194
Amortizacija	119	287	-	406
Stanje na dan 31. decembra 2013. godine	1.164	2.436	-	3.600
Amortizacija	122	257	-	379
Stanje na dan 31. decembra 2014. godine	1.286	2.693	-	3.979
Neotpisana vrijednost na dan:				
31. decembar 2014. godine	360	933	191	1.484
31. decembar 2013. godine	464	997	191	1.652

Na dan 31. decembra 2014. godine, Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

18. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim ulaganjima u toku 2014. i 2013. godine su bile sljedeće:

	Ukupno
Nabavna vrijednost	
Stanje, 1. januara 2013.	2.566
Stanje, 31. decembra 2013.	2.566
Ispravka vrijednosti	
Stanje, 1. januara 2013.	(2.304)
Amortizacija	(63)
Stanje, 31. decembra 2013.	(2.367)
Neotpisana vrijednost na dan 31. decembar 2013.	199
	Ukupno
Nabavna vrijednost	
Stanje, 1. januara 2014.	2.566
Nabavke	116
Stanje, 31. decembra 2014.	2.682
Ispravka vrijednosti	
Stanje, 1. januara 2014.	(2.367)
Amortizacija	(56)
Stanje, 31. decembra 2014.	(2.423)
Neotpisana vrijednost na dan 31. decembar 2014.	259

Na dan 31. decembra 2014. godine, nematerijalna ulaganja u iznosu od 259 EUR se odnose na prava korišćenja licenci za softvere.

19. OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA I OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

a) Ostala finansijska potraživanja

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Dati avansi	18	18
Potraživanja po naknadama na kredite	22	48
Potraživanja po naknadama po vanbilasnim poslovima	110	173
Potraživanja po naknadama u platnom prometu	288	230
Naknade za porodijsko odsustvo / bolovanje koje se potražuju od države	216	142
Privremeni račun	161	112
Ostala potraživanja	88	135
	903	858
Minus: Rezerve za potencijalne gubitke na ostalu aktivu: naknade	(189)	(146)
	714	712

b) Ostala poslovna potraživanja

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Unaprijed plaćeni troškovi:		
zakupnine	551	629
ostali troškovi	-	46
Stečena aktiva	11.396	10.356
	11.947	11.031

Stečena aktiva

Na dan 31. decembra 2014. godine, Banka ima stečenu aktivu u iznosu od EUR 11.396 (31. decembra 2013. godine: EUR 10.356).

Aktiva je stečena u postupcima vanskudskih prodaja, radi namirenja neizmirenih potraživanja po kreditima Banke kao hipotekarnog povjerioca.

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Nekretnine	11.396	10.356
	11.396	10.356

Stečena aktiva Banke je najvećim dijelom stečena po osnovu naplate spornih potraživanja klijenata koji su u portfolio Banke imali izloženosti obezbijeđene nepokretnostima. U nekim slučajevima namirena su cjelokupna potraživanja, dok je u određenom broju slučajeva, vrijednost stečene aktive bila niža od ukupnih potraživanja od klijenta. U skladu sa važećim odlukama CBCG, koje se tiču kreditnog rizika, zbog velikog kašnjenja u otplati, razlika između iznosa potraživanja i vrijednosti stečene je otpisana i vodi se vanbilansno (Napomena 26).

20. DEPOZITI

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Depoziti po vidjenju:		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	713	1.104
Privredna društva u državnom vlasništvu	283	123
Privredna društva u privatnom vlasništvu	10.467	7.688
Preduzetnici	613	358
Javne službe jedinica lokalne samouprave	43	71
Privredna društva, nerezidenti	103	96
Vlada Crne Gore	32	53
Jedinice lokalne samouprave	513	216
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	32	57
Državni fondovi	103	202
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	283	58
Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	3	3
Fizička lica, rezidenti	11.672	11.333
Fizička lica, nerezidenti	4.343	3.961
Ukupno depoziti po vidjenju	29.233	25.323
		-
Kratkoročni depoziti:		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	3.572	1.933
Privredna društva u državnom vlasništvu	-	200
Privredna društva u privatnom vlasništvu	5.262	4.835
Preduzetnici	13	4
Javne službe jedinica lokalne samouprave	33	300
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	273	160
Državni fondovi	1.603	2.400
Fizička lica, rezidenti	13.863	15.562
Fizička lica, nerezidenti	3.813	3.751
Ukupno kratkoročni depoziti	28.433	29.145
Dugoročni depoziti:		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	253	3.111
Privredna društva u privatnom vlasništvu	2.733	1.970
Vlada Crne Gore	1.793	1.832
Državni fondovi	1.203	600
Fizička lica, rezidenti	40.742	30.959
Fizička lica, nerezidenti	16.453	13.659
Ukupno dugoročni depoziti	63.183	52.131
Sredstva na escrow računima:		
Ukupno depoziti	120.853	106.599
Obaveze za kamatu	27	39
Razgraničena kamata po depozitima	1.443	1.579
Ukupno depoziti klijenata	122.323	108.217

Depoziti stanovništva po viđenju u EUR su deponovani po kamatnoj stopi od 0,30% na godišnjem nivou. Depoziti stanovništva po viđenju u stranoj valuti su deponovani, u zavisnosti od valute, uz kamatnu stopu od 0,05% na godišnjem nivou.

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani uz ponderisanu kamatnu stopu od 0,50% do 3,6% godišnje (do 12 mjeseci ročnosti), odnosno od 3,6% do 4% (za ročnost od 13 i do 36 mjeseci) na godišnjem nivou u zavisnosti od deponovanog iznosa.

Depoziti SME klijenata su oročeni po stopi od 1,75% do 4,00% na godišnjem nivou (EUR), depozita u stranim valutama nije bilo, a kamata po viđenju je 0,10%.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR su većinom deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 3,50% do 4,00% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročenja. Dugoročni depoziti preduzeća su većinom deponovani uz kamatnu stopu od 4,00% na godišnjem nivou.

21. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA

a) Pozajmljena sredstva od banaka

	Valuta	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	EUR	-	-
Druge banke članice Grupe	EUR	-	3.000
Tekuća dospjeća po dugoročnim kreditima	EUR	-	9.000
Ukupno		-	12.000
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	EUR	17.087	17.087
	CHF	30.793	32.657
Evropska Investiciona banka	EUR	-	14.563
Ukupno		47.880	64.307
Razgraničena kamata		-	53
Ukupno pozajmljena sredstva od banaka		47.880	76.360

b) Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata

	Valuta	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Tekuća dospjeća po dugoročnim kreditima	EUR	179	159
Ukupno		179	159
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	EUR	4.715	3.493
Evropska Investiciona banka	EUR	11.535	-
Ukupno		16.250	3.493
Razgraničene kamata po kreditima		64	-
Ukupno pozajmljena sredstva od ostalih klijenata		16.493	3.652

21. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA (nastavak)

Na dan 31. decembra 2014. godine, obaveze po dugoročnim kreditima u iznosu od EUR 4.715 se odnose na kreditne linije od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, koji dospijevaju u periodu od 31.01. 2016. do 30.11.2022. godine, uz kamatnu stopu od 1,25% do 7%. Tekuća dospjeća po dugoročnim kreditima su u ukupnom iznosu EUR 179. Obaveze u iznosu od EUR 11.535 odnose se na kreditne linije od Evropske investicione banke, koje dospijevaju u periodu 2016. do jula 2022. godine, uz kamatnu stopu od 1,11% do 3,37% na godišnjem nivou.

Primljeni krediti od Hypo Group Alpe Adria u iznosu od EUR 47.877 su uzeti na period od dvije do deset godina uz kamatnu stopu u visini EURIBOR-a ili LIBOR-a, uvećanih za prosječno 2,17% na godišnjem nivou. Primljeni krediti dospijevaju do kraja 2017. godine.

22. REZERVE

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Rezerve za gubitke po vanbilansnoj aktivni	74	150
Rezervisanja za otpremnine zaposlenih (MRS 19)	91	138
	165	288

23. OSTALE OBAVEZE

	2014.	2013.
Dobavljači	235	398
Razgraničeni troškovi zakupa	808	972
Ukalkulisani troškovi za otpremnine	74	-
Ukalkulisane obaveze za porez na imovinu	-	-
Ostali ukalkulisani troškovi	657	1.031
Obaveze za poreze	87	(8)
Unaprijed izvršene uplate komitenata po primljenim kreditima	757	629
Ostali prolazni računi	(95)	28
Primljeni avansi	113	112
	2.636	3.162

25. AKCIJSKI KAPITAL

Na dan 31. decembra 2014. godine akcijski kapital Banke čini 117.000 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1. Zakon o bankama (Sl. list CG 17/08, 44/10 i 40/11) definiše minimalni novčani iznos osnivačkog kapitala banke u vrijednosti od EUR 5.000. Na dan 31. decembra 2014. godine novčani kapital Banke je usaglašen sa propisanim minimumom.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2014. i 2013. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2014.			2013.		
	Broj akcija	U hilj EUR	% učešća	Broj akcija	U hilj EUR	% učešća
Hypo Group Alpe Adria AG	117.000	117.000	100	-	-	-
Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	-	-	116.860	116.860	99,88
Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Podgorica	-	-	-	140	140	0,12
	117.000	117.000	100,00	117.000	117.000	100,00

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2014. godine obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala na nivou od 10% sopstvenih sredstava banke. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2014. godine, prema obračunima Banke, pokazatelj zbira velikih izloženosti i pokazatelj velike izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica su ispod zakonom propisanog maksimuma od 800% sopstvenih sredstava Banke.

Na dan 31. decembra 2014. godine, Banka je nije imala izloženost prema grupi povezanih lica veću od 25% sopstvenih sredstava Banke. Pokazatelj ukupne izloženosti prema licima povezanim sa Bankom je ispod zakonom propisanog maksimuma od 200% sopstvenih sredstava Banke. Pokazatelj izloženosti prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili je izvršni direktor, uključujući članove njegove uže porodice i pokazatelj izloženosti prema zaposlenom su ispod zakonom propisanog maksimuma od 2%, odnosno 1% sopstvenih sredstava Banke.

Koeficijent solventnosti, izračunat od strane Banke na osnovu važeće regulative CBCG, na 31. decembar 2014. godine iznosio 21,33%(na 31.decembar 2013. godine: 22,07%).

Osnovna zarada/(gubitak) po akciji

	Period završen 31.decembra	
	2014.	2013.
Gubitak / dobitak Banke (hilj.EUR)	(1.941)	(3.362)
Ponderisani broj akcija	117.000	117.000
Osnovni gubitak / dobitak po akciji (EUR)	(16,59)	(28,74)

26. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze:		
Izdate garancije:		
- plative	3.419	5.775
- činidbene	1.818	1.545
- ostale (carinske)	1.276	969
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	56	368
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	5.759	5.848
Ukupno preuzete i potencijalne obaveze	12.328	14.505
Druge vanbilansne pozicije:		
primljene garancije od drugih banaka	793	903
sredstva obezbjeđenja	313.615	313.615
ostale vanbilansne stavke	130	86
Ukupno druge vanbilansne pozicije	314.538	314.604
	326.866	329.109

Garancije su date klijentima Banke za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla.

Na dan 31. decembra 2014. godine, Banka je procijenila rezervu za potencijalne gubitke po vanbilansnim stavkama u iznosu od EUR 74 hiljade (31. decembra 2013. godine: EUR 150 hiljada). Ova rezerva je iskazana kao obaveza u bilansu stanja (Napomena 22). Nije bilo obaveza po terminskim deviznim poslovima na dan 31. decembra 2014. godine.

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Vrijednost sredstava obezbjeđenja za otpisanu aktivu	2.768	1.253

27. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka, druga pravna lica koja su članovi Hypo Group Alpe Adria, kao i ključno rukovodstvo Banke. Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci.

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2014. i 2013. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha prikazani su u sljedećim tabelama:

a) potraživanja

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Korespondentni računi kod inostranih banaka:		
- Hypo Alpe-Adria-Bank DD, Zagreb	183	-
		38
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	312	
- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	9.015	7.710
- Hypo Alpe-Adria-Bank D.D., Mostar	20	-
	9.530	7.748
Potraživanja po kreditnim karticama:		
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	1
		1
Ostala finansijska potraživanja:		
- Nekretnine, Zagreb	-	1
- Hypo Alpe-Adria-Bank D.D., Mostar	1	-
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	1	1
- Hypo Alpe-Adria Development d.o.o., Podgorica	-	92
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	29
	2	123
Ukupno potraživanja	9.532	7.872

b) obaveze**Pozajmljena sredstva od banaka:**

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	47.858	58.744
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	22	3.000

Razgraničena kamata:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	4
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	-	49
	47.880	61.797

Depoziti:

- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	886
- Hypo House d.o.o., Podgorica	-	101
- Hypo Alpe-Adria Development d.o.o., Podgorica	-	1.227
	-	2.214

27. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Ostale obaveze:

- Hypo Alpe-Adria-Bank DD, Zagreb	69	107
- Hypo House d.o.o., Podgorica	-	37
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	2
- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	95
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Banja Luka	1	-
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	-	14
- Hypo Alpe-Adria-Bank D.D., Mostar	1	2
- Hypo Alpe-Adria Development d.o.o., Podgorica	-	39
- ZIS d.o.o., Beograd	-	3
- Probus, Beč	-	-
	71	299

Ukupno obaveze	47.696	64.310
-----------------------	---------------	---------------

Obaveze, neto	(38.164)	(56.438)
----------------------	-----------------	-----------------

c) prihodi i rashodi

2014.

2013.

Prihodi od kamata:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	13	12
	13	12

Prihodi od naknada i provizija:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	12	-
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	17
- Hypo House d.o.o., Podgorica	-	2
- Hypo Alpe-Adria-Development d.o.o., Podgorica	-	16
	12	35

Ostali prihodi:

- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	40
- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	3
- Hypo Alpe-Adria-Development d.o.o., Podgorica	-	429
	-	472

Ukupno prihodi	25	519
-----------------------	-----------	------------

27. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Rashodi

Rashodi kamata:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	(1.154)	(2.086)
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	(58)	(49)
- Hypo House d.o.o., Podgorica	-	(1)
- Hypo Alpe-Adria-Development d.o.o., Podgorica	-	(64)
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	(9)
	(1.212)	(2.209)

Rashodi naknada i provizija:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	(55)	(193)
- Hypo Alpe-Adria-Bank S.P.A., Udine	-	-
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	-	(9)
	(55)	(202)

Troškovi zaposlenih:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	(5)
- Hypo Alpe-Adria-Bank DD, Zagreb	-	(1)
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	(1)
	-	(7)

Opšti i administrativni troškovi:

- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	(31)	(322)
- Hypo Alpe-Adria-Bank DD, Zagreb	(38)	(124)
- Nekretnine, Zagreb	-	(6)
- ZIS d.o.o., Beograd	-	(685)
- Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o., Podgorica	-	(51)
- Hypo House d.o.o., Podgorica	-	(380)
- Hypo Alpe-Adria-Development d.o.o., Podgorica	-	(2)
- Probus, Austrija	-	(1)
	(69)	(1.571)

- Hypo House d.o.o., Podgorica	-	(20)
	-	(20)

Ukupno rashodi	(1.336)	(4.009)
-----------------------	----------------	----------------

27. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

a) Vanbilans

	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Primljene garancije		
- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	340
- Hypo Alpe-Adria-Bank A.D., Beograd	140	140
	140	480
		U EUR
	31. decembar 2014.	31. decembar 2013.
Date garancije:		
- Hypo Alpe-Adria-Bank International AG, Klagenfurt	-	4.371
	-	4.371

Na dan 31. decembra 2014. godine, krediti zaposlenima iznose EUR 6.074 uključujući i izloženost po kartičnim proizvodima i lizingu (31. decembra 2013. godine: EUR 7.003). Krediti se najvećim dijelom odnose na stambene kredite sa prosječnom kamatnom stopom od 3,29% na godišnjem nivou (31. decembra 2013. godine: 3,29%). Gotovinski krediti zaposlenima su u 2014. godini odobravani po kamatnoj stopi od 9,87% do 10,99%.:Izmjena ok

Ukupan iznos bruto naknada, koje obuhvataju zarade i naknade zarada isplaćene tokom 2014. godine licima sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima (Uprava Banke i direktori sektora i odjeljenja Banke) iznosi EUR 941 (2013. godine: EUR 1.088 hiljade).

29. PREUZETE I POTENCIJALNE OBAVEZE

Kako Banka ima višegodišnje ugovore o zakupu poslovnih prostora sa unaprijed određenom cijenom zakupa. Tokom 2013. godine Banka je zaključila jedan novi ugovor o zakupu poslovnog prostora za potrebe nove poslovnice. Ugovor je zaključen na period od 5 godina.

30. SUDSKI SPOROVI***Pasivni postupci***

Broj sudskih sporova pokrenutih protiv Banke na dan 31. decembar 2014 je 92. Broj postupaka protiv Banke pokrenutih od strane fizičkih lica je 80, a od strane pravnih lica je 12. Predmet spora u većini predmeta su: poništavanje ugovora o hipoteci, poništavanje ugovora o kreditu, utvrđivanje prava vlasništva, i sl. Ukupna vrijednost sporova, u zavisnosti od mjesta pokretanja postupka ili valute u kojoj je odobren kredit, je sljedeća: RSD 600 hiljada, CHF 9.500 hiljada i EUR 15.355 hiljada. Banka očekuje uspjeh u sporu u većini predmeta.

Aktivni postupci

Broj postupaka koje je Banka pokrenula do 31. decembra 2014. godine je 320 protiv fizičkih lica i 52 protiv malih i srednjih preduzeća (MSP). Predmet spora u većini predmeta pokrenutih protiv fizičkih lica i malih i srednjih preduzeća je namirenje duga nastalog po osnovu neplaćanja obaveza po kreditu, putem: tužbe, predloga za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave kroz prodaju nepokretnosti, blokadom računa pravnog lica, koje je dalo mjenicu i mjenično ovlaštenje kao obezbjeđenje kredita fizičkog lica, sudskim izvršenjem blokade zarade klijenta i/ili žiranata, a na osnovu administrativne zabrane i slično. Ukupna vrijednost ovih sporova na dan 31.12.2014. godine je EUR 9.655 hiljada.

Broj sudskih sporova koje za Banku vode advokatske kancelarije na 31. decembar 2014. godine je 128, dok ostale sudske poslove vodi Banka. Ukupna vrijednost sporova koje vode advokatske kancelarije, za fizička lica i mala i srednja preduzeća, je EUR 3.874 hiljada.

Banka očekuje uspjeh u svim postupcima koje je pokrenula protiv fizičkih i MSP lica i naplatu u iznosu od 70% ukupne izloženosti.

Ukupna vrijednost sudskih sporova pokrenutih protiv fizičkih lica, s obzirom na je valutu u kojoj je odobren kredit je sljedeća: CHF 2.185 hiljada i EUR 7.470 hiljada.

Na dan 31. decembar 2014. godine, postoji određeni broj predmeta kod kojih Banka kao povjerilac učestvuje u stečajnim postupcima. Banka učestvuje kao povjerilac u stečajnim postupcima za 8 klijenata (od čega MSP: 3), čija je izloženost na dan 31.12.2013. iznosi EUR 471 hiljade. Sva prijavljena potraživanja Banke su u cjelosti priznata od strane stečajnih upravnika. Naplata kroz stečaj zavisi od visine stečajne mase. Banka očekuje naplatu u iznosu od 70% ukupne izloženosti.

Banka učestvuje kao povjerilac u izvršnim predmetima naplate potraživanja na imovni dužnika, za 104 klijenta (od čega MSP: 10), čija izloženost na dan 31.12.2014. godine iznosi EUR 764 hiljada. Banka očekuje naplatu u iznosu od 70% ukupne izloženosti.

Banka je kao povjerilac započela postupak vanskudske prodaje nepokretnosti za 55 klijenata čija izloženost na dan 31.12.2014 iznosi EUR 2,321 hiljade.

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA

Nije bilo događaja koji zahtijevaju korekcije nakon bilansa stanja koji mogu uticati na finansijski položaj i rezultat Banke na dan 31. decembra 2014. godine.

33. POKAZATELJI PROPISANI ZAKONOM O BANKAMA I OSTALIM PODZAKONSKIM AKTIMA
CBCG

Pokazatelji poslovanja	Propisani	Ostvareno na dan	
		31. decembra	
		2014	2013
Kapital	Minimalni iznos osnivačkog kapitala EUR 5 miliona	31.767	36.161
Koeficijent solventnosti	Minimum 10%	21,33%	22,07%
Ukupni iznos sopstvenih akcija i drugih elemenata sopstvenih sredstava stecenih od strane Banke	Max 5% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	Maksimum 25% sopstvenih sredstava Banke	12,67%	14,56%
Zbir svih velikih izloženosti Banke	Maksimum 800% sopstvenih sredstava Banke	46%	46%
Ukupna izloženost prema svim licima povezanim sa bankom	Maksimum 200% sopstvenih sredstava Banke	19,76%	21,45%
Ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor	Maksimum 2% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema zaposlenom	Maksimum 1% sopstvenih sredstava Banke	0,65%	0,72%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u banci	Maksimum 10% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema pravnim licima koja kontroliše lice koje kontroliše i banku	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Ukupna izloženost prema pravnim licima koje kontroliše banka	Maksimum 20% sopstvenih sredstava Banke	-	-
Pokazatelj minimalne likvidnosti	0,9 na dnevnom nivou/1 na dekadnom nivou	4,81	4,76
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za pojedinačnu valutu	15% osnovnog kapitala banka	-	-
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za sve valute	20% osnovnog kapitala Banke	0,15%	0,07%
Ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva	Maksimum 40% sopstvenih sredstava banke	7,21%	13,27%

Podgorica, 28 maj 2015. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Zeljko Đukanović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Mirjana Vujić
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

